ภาคเอก

— บทที่ ๑ —

เราจะบรรลุธรรมด้วยทางสายเดียว เท่านั้นจริงๆ และทางสายนั้นก็คือ " **สติปัฏฐาน** " บ้าง " **อาณาปาณสติ** " บ้าง หรือผู้มี " **สัมมาอริยมรรค** " **อันมี องค์ ๘** อย่างเข้าใจ เกิดปัญญาญาณใน "มรรค" จริงๆ รู้รอบ รู้ระดับแห่ง "สัมมา" แต่ละระดับจริงๆ มิใช่ท่องภาษาได้ว่า "สัมมาอริยมรรค" คืออะไร ? องค์ ๘ มีอะไรบ้าง ? ทว่า ตนเองยังไม่เกิด "ญาณ" *แม้แค่ "สัมมาทิฏฐิ" อันเป็น "มรรค" องค์แรกก็ยังไม่มีของตนในตน ถูกตัว ถูกเรื่อง เป็นเบื้องต้น–เบื้องกลาง–เบื้องปลาย ชัดๆ* นั้น ก็จะบรรลุได้ยากยิ่ง หรือไม่ได้บรรลุเลย ตลอดชีวิตแห่งการบำเพ็ญปฏิบัติของผู้ใดก็ตาม

" **สติปัฏฐาน** หรือ **อาณาปาณสติ** " นั้น หลายคนคงจะคิดว่า

มันเป็นคนละเรื่องกัน หรือมีเรื่องจะเรียนรู้ถึง ๒ เรื่อง ซึ่งก็พอจะแยกได้ เหมือนเราจะเรียนเรื่องส่วนหนึ่งของคน ก็บอกว่า เรื่อง**ผิวหนัง**เป็นเรื่องหนึ่ง เรื่อง**รูขน**เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ฉันใด ซึ่งการเรียนเรื่องผิวหนัง มันก็ต้องเห็น ต้องรู้เรื่องรูขน หรือการเรียนเรื่องรูขน มันก็ต้องเห็น ต้องรู้เรื่องผิวหนังอยู่ดี ฉันนั้น นั่นเอง

แท้ที่จริงแล้วมันคือ "เรื่องเดียวกัน" และเป็นการประพฤติธรรมทางเดียวสายเดียว อันเป็นทางที่ดีเยี่ยมกว่าทางอื่นๆอย่างยิ่ง **เป็น"ทางเอก"**(*เอกายน มรรค*)

เรื่อง "สติปัฏฐาน" ก็เป็น "อาณาปาณสติ" อย่างยิ่ง หรือ เรื่อง "อาณาปาณสติ" ก็ต้องเป็น "สติปัฏฐาน" อย่างยิ่ง

แต่เพราะเหตุว่า ผู้ประพฤติธรรม หรือผู้ศึกษาธรรมะบางหมู่ บางกลุ่ม เข้าใจยังไม่พอ ก็เลยไปหยิบโน่น ชนนี่ ตัดโน่น หั่นนี่ แล้วก็ไปยึดเอา**ส่วนที่ตนตัด**ตนรวบรวมเอามาเองตามความพอใจ แล้วก็ "ยึด" เอาเฉพาะเรื่องที่ตนเห็นว่าดี ว่าถูกไปประพฤติเท่านั้น จึงไม่ครบครัน ไม่ถ้วนทั่ว

และที่ไม่พาเจริญไม่พาบรรลุนั้น ก็คือ ผู้ประพฤติธรรม หรือผู้ศึกษาธรรมะบางหมู่บางกลุ่ม ไม่ตัดโน่น หั่นนี่ ล่ะ ! **ขยายโน่น เพิ่มนี่ ต่อเติมนั้น สร้างแบบประดิษฐ์วิธีขึ้นใหม่เลยทีเดียว ! !**

แต่แรก ๆ เข้าใจเป้าหมายถูกต้องแท้ ๆ ก็ดีอยู่ แต่ต่อมา ๆ ก็พ้นเผือแบบ วิธี ใหม่ ๆ นั้นพาไปได้เอากิเลส–ตัณหา เพราะไปอุปาทานผิดฝาผิดตัว ออกนอกมรรค จนหนักเข้า ๆ ก็กลายเป็นนักพรตที่มีแต่ "ศีลพตปรามาส" คือเป็นนักปฏิบัติธรรมที่หลงยึดแต่แบบ แต่วิธี ยึดแต่ "รู้ภาษา" อยู่เท่านั้น "ผล" ได้กลายเป็นออกนอกโลกุตตรธรรม

ไปได้เอาเดรัจฉานวิชชา แล้วก็พากัน "หลงผิด" (*โมหะ*) แรงร้ายใหญ่ นึกเห็นเด่นใจว่า เดรัจฉานวิชชา ที่เป็น "ไสยศาสตร์" บ้าง คือ ศาสตร์ที่เห็นผลได้ผลบ้างเหมือนกัน แต่ไม่เห็นเหตุ ไม่รู้เหตุที่แน่ชัด ที่เป็น "ตรรกศาสตร์" บ้าง คือ ศาสตร์ที่ได้แต่รู้เหตุผล-เพียงเข้าใจ แต่ยังมีไม่ได้ ยังเป็นไม่จริง นั้น เป็น "ผล"

หนักเข้าก็กลายเป็นนักปฏิบัติธรรมที่มีแต่ "ศีลพตปรามาส" แท้ กล่าวคือ ผู้

ได้แต่รู้ตามภาษา–ผู้หลงแบบหลงวิธีที่ตนทำ และก็ได้แต่รู้ ได้แต่ปฏิบัติซ้ำแซะ ๆ อยู่อย่างนั้นเอง วันแล้ววันเล่า ไม่เกิด "ญาณ" ไม่เกิด "วิมุติ" อะไร

ร้ายยิ่งก็หลงแบบหลงวิธี ยึดแบบยึดวิธีของตนนั้น ๆ หนักจัดไปเปล่า ๆ ปลี้ ๆ ทั้ง ๆ ที่มันก็ไม่พาได้มรรคได้ผลที่แท้อะไร แต่ก็หลงแบบหลงวิธีนั้น ๆ ของตนอย่างจัดจ้าน จนเกิดการยึดผิด ๆ ได้แค่ **ศีล***(สักแต่ว่ามีปริยัติ)* ได้แค่ **พรต***(สักแต่ว่ามีปฏิบัติ)* และขั้นปลายก็เลยอยู่แค่ **เถียงกันแย่งกันอยู่แต่เพียง "ศีล"** *(ปริยัติ)* **แต่เพียง "พรต"** *(ปฏิบัติ)* **หรือคือ แย่งแค่ "ภาษา" แย่งแค่ "อวดแบบ-วิธี"** กล่าวคือ ใครมี "ภาษา" มาก ๆ มีเหตุผลเยอะ ๆ ก็นับผู้นั้นว่า "ผู้เจริญ" หรือผู้ที่ "น่ายกย่องนับถือ" เป็น "ยอดอาจารย์" ใครมี "แบบ–วิธี" นั้นจัด ๆ เคร่ง ๆ หมายความว่า ทำในแบบในวิธีอย่างนั้นแหละ มาก หนักเด่น เคร่งครัด ก็นับคนนั้นว่า "ผู้เจริญ" หรือผู้ที่ "น่ายกย่องนับถือ" เป็น "ยอดอาจารย์" ครั้นจะนับว่า เป็นผู้บรรลุ ผู้สำเร็จจริง ๆ ก็ไม่มี "ญาณทัสสนะ" เพียงพอที่จะตัดสิน "ตน" ก็ไม่กล้าตัดสิน ไม่กล้าประกาศตนอย่างเด็ดเดี่ยวแน่แท้ อาจารย์ที่จะประกาศให้แก่เรา ก็ไม่แน่จริงไม่กล้ารับรองให้อยู่นั่นเอง

แล้วก็ถกเถียงทะเลาะกันไปว่า อย่างอื่น แบบอื่น ไม่ถูก ไม่ใช่ หรือไม่พาบรรลุได้ ต้องแบบนี้ แบบของตนเท่านั้น จึงจะถูก "ภาษา" ก็ว่า "แบบของตน" ถูก "วิธี" ก็ว่า "แบบของตน" ถูก

แต่ตนก็ไม่เห็นยืนยัน **มรรค** ยืนยัน **ผล** จนแจ่มใจว่า นี่แน่แล้ว ขั้นโสดาบันชัด ๆ เราเอง ก็ปฏิบัติได้ผลจริง มีอยู่ เป็นอยู่ เข้าถึงอยู่ชัด ๆ แม้ผู้นั้น–ผู้นี้ ก็ปฏิบัติได้อยู่แจ้ง ๆ นั่นไง! นี่ไง! นี่แน่แล้วขั้นสกทาคามีชัด ๆ เราเอง ก็ปฏิบัติได้ผลจริง นี่ไง ผู้นั้นก็ปฏิบัติได้ นั่นไง ! นี่แน่แล้วขั้น อนาคามี ชัด ๆ เราเอง ก็รู้อยู่ เห็นอยู่ สัมผัสอยู่จริง กับ "โอปปาติกะ" นั้น ๆ ในตน นี่แหละคือ อรหันต์ชัด ๆ ผู้มียอมรู้ยอมเห็นแท้ในตน มั่นใจ เด็ดเดี่ยว อาจหาญ หนักแน่นจริง ๆ **อันเป็น "ผล" ที่เกิด**จากแบบนั้นวิธีนั้น หรือจากภาษานั้น ๆ

เมื่อไม่ยืนยันกันได้แน่แท้ ดังนี้ จริงจัง ผู้นี้ ก็ได้ชื่อว่า **ผู้มี "ศีลพตปรามาส สังโยชน์" หนาแน่นร้ายกาจ** ยิ่งเพ่งเพียรยิ่งใช้เวลาอยู่กับมันมาก ๆ ก็ยิ่งมี "ศีลพต-ปรามาส" เป็นสังโยชน์ หนาขึ้นแน่นขึ้น

นั่นคือ **ยิ่งปฏิบัติธรรม หรือ ยิ่งเรียนมากรู้มาก ก็ยิ่งได้แต่ "ภาษา" เท่านั้นแหละมาก กับ ยิ่งปฏิบัติธรรม หรือยิ่งเรียนมากรู้มาก ก็ยิ่งได้แต่ "แบบ-วิธี" ยึด "แบบ-วิธี" นั้นแหละไว้เป็น "ผล" ของตน** ดิ่วๆ – ดาย ๆ ไปเท่านั้นเอง ซึ่งบางกลุ่มบางคณะ เรียนมากรู้มากสูงด้วย แต่กลับผ่าบอกแม่นมั่นออกมาเลยว่า *มรรค – ผลไม่มีหรอก อย่าไปหวังเลย เรียนไปเถอะ ปฏิบัติไปเถอะ "ผล" นั้นไม่มีหรอก จะมีก็โน่น ชาติหน้าตอนบ่าย ๆ หรือไม่ก็อีกหลายชาตินัก* ว่าอย่างนี้เลย ผู้กล่าวเช่นนี้ ก็เท่ากับล้มล้าง คำตรัสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้ตรัสไว้ดีแล้ว (สวากขาตธรรม) ว่า ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น จะมีผู้ปฏิบัติรู้ได้เห็นได้ด้วยตนจริง ๆ (สันทิฏฐิโก) ไม่จำกัดกาลไม่ว่าจะเป็นเมื่อไหร่ปางใดยุคใดสมัยไหน (อกาลิโก) และแม้ใน "มหาปรินิพพานสูตร" พระองค์ก็ทรงยืนยัน ว่า "หากมีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่ตราบใด โลกไม่ว่างจากพระอรหันต์" การกล่าวกันอย่างนั้นมันจึงไม่จริง มันค้านพระพุทธเจ้าเสียแล้ว และค้านผู้ที่เขาพิสูจน์ได้ รู้ได้ เห็นได้ด้วยตนอีก

ซึ่งแท้จริงนั้น มันถูกเกือบทุกเรื่องนั่นแหละ ถ้าเรื่องใดมันได้พิสูจน์จนจริง ถ้าเป็นคำสอนให้กระทำให้ประพฤติ อันมีมาในพระไตรปิฎกทั้งปวง ก็ดี หรือ แม้บางคำสอนจะไม่ใช่มาในพระไตรปิฎก ก็ดี จะเป็นเพียงคำสอนที่เกิดทีหลัง เป็นของอาจารย์รุ่นหลัง เป็นเพียง "อาคม" ก็เถอะ "อาคม" คือ คำสอนที่เติมขึ้นมาภายหลัง หรืออันเป็นของอาจารย์รุ่นสาวกต่อ ๆ มา ซึ่งมีทั้ง "คาถา" มีทั้ง "คัมภีร์" ก็อาจจะถูกมากบ้างน้อยบ้าง ข้อสำคัญต้องทำความเข้าใจ **ให้ถ่องแท้ ถูกตรงกับแต่ละเรื่อง ให้สำคัญจริง ๆ และพิสูจน์กันให้ถึงญาณถึงวิมุติจริง** เท่านั้น

หว่าบางเรื่อง *เป็นเบื้องต้น* บางเรื่อง *เป็นท่ามกลาง* บางเรื่อง *เป็นบั้นปลาย* และแม้กระนั้นก็ยังมีต้น มีกลาง มีปลาย อยู่อีกไม่รู้กี่ต้น กี่กลาง กี่ปลาย สุขุม

5

ซ่อนลึกซ้อนเป็น **"สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน"** *(ปริวัฏฏ์ ๓ อาการ ๒ – ๓ – ๔ – ๕ – ๖ – ๗ – ฯลฯ หรือเรียกว่า "คัมภีราวภาโส")* อยู่อีกมากมายนักต่อนัก ข้อสำคัญ*ต้อง "ถูกเรื่องตรงเรื่อง" กับตัวเองผู้ปฏิบัติเองนั้นๆ* จริง ๆ ของใครก็ของมัน อันเหมือนกันก็ได้ ถ้าใครเห็นความเหมือนนั้นๆ ไม่เหมือนก็หลากหลายคณานับไม่ถ้วนเหลี่ยมไม่ครบมุมเลยจริงๆ ถ้าผู้นั้นมองความไม่เหมือนออก แต่เนื้อหาสาระใหญ่นั้นอันเดียวแก่นเดียวกัน

จะไปหลงยึดอยู่ ณ เรื่องเดียว จุดเดียว ตอนเดียวกันได้แต่ที่ไหนกัน เพราะมันไม่มีอะไรหยุดนิ่ง แม้เรากำลังสอนให้หยุดนิ่ง ไม่มีอะไรจบอยู่ได้เป็นที่สุดที่เดียวเลย สำหรับสิ่งที่ยังเรียกว่า "มี" หรือยังพูดถึง นึกถึงได้ ทุกอย่างมันล้วนไหลไป ๆ จะหาส่วนสุด ณ ที่ใดไม่ได้หรอก **นอกจาก "สุด" ที่จิต "หยุด" ที่จิต อันแสนรู้แท้ เป็นแท้ของเรา**

มันเป็น "อนันตัง"

ดังพระพุทธพจน์ ในเกวัฏฏสูตร ทีฆนิกาย ศีลขันธวรรค ข้อ ๓๕๐ มีว่า:–

"ความหรือสภาพอย่างหนึ่ง ที่จิต ที่รู้ได้ชัดแจ้ง (วิญญาณัง) อันไม่ใช่จะรู้จะเห็นกันได้ง่าย ๆ (อนิทัสสนัง) แต่เมื่อได้รู้–ได้เห็นแล้ว มันโล่งมันทะลุอย่างไม่มีที่กั้น–ไม่มีที่สุด (อนันตัง) ซึ่งแจ่มแจ้งใสแจ๋ว โดยประการทั้งปวง (สัพพโต ปภัง) ปฐวีธาตุ (ดิน) อาโปธาตุ (น้ำ) เตโชธาตุ (ไฟ) และวาโยธาตุ (ลม) ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ ในความหรือในสภาพอย่างหนึ่ง ที่จิต ที่รู้ได้ชัดแจ้งนี้ (วิญญาณัง) รูปที่อาศัยกันเกิด ยาวบ้าง สั้นบ้าง ละเอียดบ้าง หยาบบ้าง งามบ้าง ไม่งามบ้าง ฯลฯ ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ในความหรือในสภาพ ฯ นี้ นามและรูปนั้นย่อมดับไม่เหลือ ในความหรือในสภาพ ฯ นี้ เพราะได้ดับ สิ่งที่มันแฝงชีวิต อยู่ในความหรือในสภาพ ฯ นั้นๆ ลงหมด (วิญญาณัสสะ นิโรเธนะ) นามและรูปใด ๆ ในบัดนั้นจึงย่อมเป็นอันถูกทำลายไปแล้วสิ้นในตัวของผู้มีความ หรือมีสภาพอย่างหนึ่ง ที่จิต ที่รู้ได้ชัด

แจ้งจริง นั้นๆ (คือ เป็น "วิญญาณ" อันปราศจาก "สังขารโลกีย์" และปราศจาก "อวิชชา" แท้) **ดังนี้ ฯ "**

นี่แลคือสภาพของ "นิพพาน" สภาพจิตของผู้มี "นิพพาน" นั้น คืออย่างนี้

มันเป็นเรื่อง **"รู้" อย่างเก่งจริงๆ แท้ๆ** ของคนผู้ที่ยังไม่ตายเน่าเข้าโลงไป จึงเรียกว่า เป็นผู้มี "วิชชา" บ้าง "ญาณทัสสนวิเสส" บ้าง "ยถาภูตญาณ" บ้าง "วิมุติ" บ้าง (มุติ=รู้, วิ=ยิ่ง) "โพธิญาณ" บ้าง ฯลฯ หรือ "นิพพาน" โดยตรงโดยแท้นั่นแหละ เป็น "อรหัตตผล" ที่คนเป็น ๆ จะพึงรับรู้–รับรสเอาได้

ดังนั้น เราก็กำลังจะมาเรียนรู้ส่วนต้น ส่วนกลาง และส่วนสุด แต่ละที่ที่ควรรู้ แต่ละกำหนดที่เราควรจะแจ้งได้ อันเรียกว่า "อรหันต์" *(อรห+อันต)* นั่นต่างหาก อันเป็นลำดับ ๆ ไป

รู้เป็น "อรหะ" หรือ "อรหันต์" ชั้นแรก หรือเรียกว่า บรรลุธรรมลำดับต้น ก็กล่าวขานกันได้ว่า "โสดาบัน"

คือผู้ "รู้" อย่างแน่ใจ รู้อย่างชัดแจ้ง ไม่มีลังเลสงสัย *(พ้นวิจิกิจฉาสังโยชน์)*

"รู้" นั้น.... รู้อะไรล่ะ ?

"รู้" สิ่งที่ตนควรละ ควรวาง ควรทำให้หลุดพ้นไปจากตัว และ "รู้" สิ่งนั้นในตัวของตน ตรงฐานะของตน ตรงจิตของตน ตรงลำดับของตนจริง ๆ ด้วย

กล่าวคือ ตนโลภะในอะไรมาก*ที่มันทำให้ตนเสื่อมอยู่ ๆ* ก็ให้รู้ชัดในใจตนแท้ ๆ

เช่น ถ้าใครโลภะใน "ภวตัณหา" เบื้องต้นหรือแง่ต้น ซึ่งแง่ต้นแง่แรกที่ต้องรีบตรวจ "รู้" ตนก่อนอื่นนี้ ก็คือ "ยึดตัวยึดตน" หรือ "หลงตัวถือตน" นั่นเอง ต้อง "รู้ตัว" และปลดกิเลส–ตัณหานี้ ให้ได้ก่อนจริง ๆ

เพราะมันเป็นตัณหาหยาบ เป็นตัณหาร้ายแรง จึงจะต้องรู้ตน รู้ตัว ให้ได้ **อย่างจำเป็นแท้ๆ** ก่อนเรื่องอื่นให้ได้จริงๆ มิฉะนั้นจะไม่ได้เกิด "รู้" หรือเกิด "วิชชา"

เกิด "ญาณทัสสนวิเสส" ฯลฯ อะไรได้เลย จะคงเป็นคนเก่าเท่าเดิม ถ้าฉลาดก็จะฉลาดอยู่เท่าเก่าเท่าเดิม ถ้าโง่ก็จะโง่อยู่อย่างเก่า แถมจะพาลมีกิเลส "ยึดตัวยึดตน" นั่นแหละ เพิ่มเข้าไปในเหง้าจิต เป็นตัว "เง่า" แท้ยิ่งๆ จะไม่ได้ "รู้" อะไรอีกเลย

"ภวตัณหา" แง่แรกที่ว่านี้ ก็เช่น "**ผู้เอาแต่ใจตน**" ผู้ยึด "**ใจของตนจริงจัง**" ผู้ยึดแต่ความรู้ความเห็นของตน ซึ่งอาจจะ "ผิด" หรือไม่ใช่ความดีบความดีอะไรเลย ก็มีได้ด้วยซ้ำ เรียกว่า "คนหลงตนขั้นหนัก" เป็นผู้ถือตัวถือตนเป็นใหญ่(*อัตตนิยม*) คนผู้นี้ก็จะเป็นคนขี้โกรธ หรือมีโทสะแรง มีความโกรธง่าย เพราะขี้มักจะโลภให้ได้ตามใจตน ขี้มักยึดศักดิ์ ยึดศรี มีความหลงว่า "*ฉันก็หนึ่งเหมือนกัน !*" นั่นเอง หรือถ้าโกรธไม่มาก ก็จะมีปฏิฆะ มีมานะแรงร้าย น่าดู

ที่แท้ก็เพราะ ตนผู้นี้**ยึดตัวยึดตนแรงไป** ยึดอะไรต่ออะไรเป็นของตนจัดไป *โดยเฉพาะยึด "ความรู้ความเห็น" ยึดภูมิปัญญา (ถือหัว)* จึงเป็นคนขี้โกรธ ขี้ยึดฮึดฮัด และไม่สบายใจได้ง่ายๆ อันก็คือทุกข์ ผู้ "ไม่รู้" (*อวิชชา*) ปล่อยให้มันเป็น มันก็เป็น "ทุกข์" กันอยู่อย่างนี้แหละ

ซวยที่สุดก็คือ คนผู้ยึดในความดีของตน ความเก่งของตน ความถูกต้องของตน ว่าตนถูกแล้วแน่ๆอยู่อย่างมั่นคง และถูกจริงถึงจริงเสียด้วยสิ **ยึดความเห็นของตนอย่างปักมั่น**(*ทิฏฐุปปาทาน*) โดยไม่ยอมอนุโลม–ปฏิโลมใดๆเลย(*ไม่มี "สัจจานุโลมญาณ"*) แล้วตนก็ฮึดฮัด – อึดอัด – พึดเหวี่ยงอยู่ในตนนั่นเอง อันคือ "ไม่พ้นทุกข์" เป็นที่สุดได้ ทั้งๆที่ "ได้ดี" แล้ว ก็ไม่น่าจะซวยให้มัน "ทุกข์" เพราะโง่ฮึดฮัด–พึดเหวี่ยงทำไม !

และหยาบๆลงมาคือ ยึดใน สวรรค์ ที่ใช้ภาษาไทยๆเรียกว่า "บุญ" ยึดในสุขตัวนี้รู้ยากมากทั้งๆที่หยาบๆ ยึดในภูมิรู้ วิชาการที่ยังไม่ได้พิสูจน์ (*อันคือ "จิตนิยม"*) *เป็นเพียงบัญญัติ และเพียงความนึกคิดเข้าใจอยู่ขั้นหนึ่งเท่านั้น* ที่โลกเขาหลงกันนักหนา เป็นการยึดมั่นจนเป็นตัวเป็นตนมากไป

และถึงแม้จะไม่โกรธ ไม่ฮึดฮัดก็ตาม บางคนอาจจะไม่ยึดแรงจนโกรธ อาจจะเพียง "ไม่ชอบใจ" อยู่น้อยๆ ก็ได้ หรือจะไม่มีเลย เฉยๆ ปกติ จิตว่างๆเลย ก็ได้ **แต่ก็ยังยึดความเห็นของตน อย่างไม่ยอมคิดตามเห็นตาม "ความรู้ใหม่" หรือ "ความถูกต้องใหม่" ใดๆ ได้อีกเลย** ก็คือ *คนฉลาดเก่า ที่โง่ใหม่* ดักดานไป

ดังกล่าวมาแล้วนี้ ล้วนเป็น "สักกาย" แท้ๆ ที่หยาบละเอียดลงมาตามลำดับ อันควรคำนึง เพราะมันเกี่ยวด้วย "ตน" (*"อัตตา" เบื้องต้น*) ในตัวของตน เป็น "สักกายะ" จริงๆ อันเนื่องกับตัวตนของตนโดยตรง โดยใกล้ ต้องทำ "ทิฏฐิ" ให้แทงตลอด คือทำความเข้าใจให้ได้อย่างถ่องแท้ หรือต้อง "รู้" อย่างเก่ง อย่างรู้สึกตัว ยอมรับในตน จริงๆแท้ๆ ดังกล่าวแล้ว ให้ได้ นั่นเอง จึงจะเป็น "สัมมา" หรือเรียกว่า เกิดญาณ "สัมมาทิฏฐิ" แท้ๆ ในเรื่องของความพ้น **สักกายทิฏฐิ** เปลาะแรกสุด

ข้อต้น ต้องรู้ "ตน" ในประเด็นที่ว่านี้ ให้ดี เข้าใจตนให้ได้ ถ้ารู้ไม่ได้ ยังยึดตัวยึดตน สักกายะยังใหญ่ยังเบ้ง ยังไม่ยอมลดราวาศอกกันแน่ๆจริงๆ ผู้นี้ก็ ปิดความเป็น "อริยะ" หรือ ปิดความเป็น "อรหะ" ให้ตนจริงๆ แต่ถ้าผู้ใดรู้สึกตัวปรับตน ลดยึดลดถือได้จริง ก็มีโอกาสจะเป็น "อริยะ" หรือ "อรหะ" ได้

ดังนั้น ผู้ละ ลดได้จริงแล้ว หรือ ผู้รู้แล้วว่า ตนมีความไม่ดี ในแง่ที่กล่าวนี้ไม่มากนัก ก็ให้เริ่มตรวจ "กามตัณหา" ต่อไป คือความยังอยาก ยังต้องการจะให้ตนได้เสพย์ ได้มี ได้เป็น และเอามาสนุกมาอร่อยในทวารทั้ง ๕ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นรูปเป็น "ความประชุม" ที่ประกอบไปด้วยอะไรต่ออะไรอันเห็นได้ชัด–ง่ายจริงๆ*(สักกาย)* เป็นเรื่องหยาบๆ ต่ำๆ ตื้นๆ ง่ายๆ ที่จะเข้าใจได้ของตนนั่นเอง ยิ่งเป็นเรื่อง **อบายมุข** ยิ่งต่ำสุด หยาบที่สุด เมื่อรู้ใน "กามคุณ ๕" แง่ใดมุมใด ของตน ที่ตน "ติดจัด" ได้อีก และถูกฐานะ ก็เป็น "โสดาปัตติมรรค" เข้าไปอีก เท่านั้นๆ

การ "รู้" ในขั้นต้น ที่เป็น "ภวตัณหา" ดังกล่าวมาแล้ว อันยึดมั่น "รูป" (ตัวตน) ทางทวารใจนั้น ก็ดี ซึ่งก็คือ "กายในกาย" ที่จะต้องรู้เห็นให้ชัดๆ สัมผัสมันให้ง่ายเหมือนของใหญ่ๆ

และการรู้เข้ามาหาทวาร ๕ ของตน อันเป็น "กามตัณหา" นั้น ก็ดี ก็ล้วนเป็น "กาย" ชัดๆ "กาย" ใหญ่ๆ

ที่ยังเรียกว่า "สักกาย"

ต้องทำ "สักกายทิฏฐิ" ให้แจ้ง ทำ "วิชชา" ขั้นที่หนึ่ง ให้ถึง ทำ "ญาณทัสสนวิเสส" ขั้นแรก ให้เกิด ทำ "วิมุติ" ประถมหนึ่ง ให้สำเร็จ เทอญ

ผู้ "รู้" ได้จริง จับตัวตนของ "กิเลส–ตัณหา–อุปาทาน" ของตน ได้จริงๆ ตามที่กล่าวนี่แหละ เรียกว่า "คนฉลาดแท้" หรือ "อริยะ" รู้อย่างถึงจุดเข้าใจเห็นจริงสัมผัสอยู่ ถูกจุดแล้ว ตรวจสอบในตน ตรวจ "กาย" จนพ้นสงสัย พ้น **วิจิกิจฉา** จริงๆ อันจะมีตั้งแต่ "สักกาย" คือ ตั้งแต่รูปหยาบๆ ที่ *เป็นจิตเป็นปัญญาเก่าๆ เดิมๆ* ที่เรายึดมั่นแน่น ดังอธิบายมาแล้ว และวัตถุใหญ่ๆ เรื่องใหญ่ๆ หยาบๆ ซึ่งเรายึดเอาเราสั่งสม *แล้วซ้องเสพย์เป็นรสโลกียสุข* จะให้มีที่ "เรา" ให้เกิดที่ "เรา" จึงเรียกว่า ยึดถือเป็นเรา เป็นของเราไปโน่นเลย

ตรวจระวังดูตัวเองทุกเมื่อ ที่กระทบสัมผัสรับรู้อะไร แล้วเอามาเสพย์ให้ "เวทนา" มันเป็นสุข หรือ **สมใจ สมที่ตนมั่นหมาย** เช่น ได้เล่นไพ่ สมใจ ฯลฯ *(โลกอบาย)* ได้รับเงิน ได้รับยศ สมใจ ฯลฯ *(โลกธรรม ๘)* ได้กินอาหารอร่อย สมใจ ฯลฯ *(โลกกาม)* ได้นึกคิดถึงสิ่งที่รักที่หวัง สมใจ หรือได้ "ภาพในจิต" ได้อารมณ์ สมใจ ฯลฯ *(โลกอัตตา)* เป็นต้น แล้วก็ยึดหลงเอา "สุขเวทนา" หรือที่ตนได้**สมหมายสมใจนั้น** เป็น "ตน" เป็นตัวเรา เป็นเป้าสุดท้ายแห่งความ**มีรสยอดและติดใจอยู่** ก็ขอให้ตรวจสอบให้รู้ทันใน "เวทนา"

ขอซ้ำซากย้ำยืนยันอีกครั้งหนึ่งเถิดว่า รู้ให้รอบ รู้ให้จริงใน "จิต" ของเราว่าเราหลงอะไร ยึดอะไรกัน จนหัวปักหัวปำกันนัก ตรวจ "จิต" เก่าจิตเดิมของเราอ่านให้รู้ว่า เราหลงว่าตนดี ตนเก่ง ยึดมั่นกับ "ความนึกคิด" ก็ดี "ความเห็น" ก็ดี "ความเชื่อมั่นต่างๆ" ก็ดี "ความหยิ่งผยองในตน" ก็ดี "ความเพ่งโทษผู้อื่น" ก็ดี รู้ให้ชัดรู้ให้ถูก "ตัวจิต" อันไม่มีตัวนั่นเอง มันจึงรู้ยาก ให้ได้ ว่า เราเกิด "ทุกขเวทนา" ก็เพราะมัน หรือแม้เป็น "สุขเวทนา" อยู่ ก็เพราะมัน

ผู้จับ "กาย" *(อันหมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้อง และประชุมร่วมกันอยู่เป็นหมู่ เป็นรูปชัด)* จับ "เวทนา" จับ "จิต" ของตนเองได้จริงแท้ ถูกสภาพ ขณะใด และรู้*ความชั่ว–ความบกพร่องที่จะต้องแก้ไขของตนอยู่แน่ๆ* (นี่คือ "ธรรม" อันเป็นการรู้ "กุศลธรรม" หรือ

"อกุศลธรรม"จริงๆ) ก็เป็นผู้ "รู้" ที่เป็นอริยะแท้ ในขณะนั้นนั่นเทียว

เพราะเป็นผู้รู้ **กาย – เวทนา – จิต** และเข้าถึง หรือหยั่งสัมผัสสภาวะ–**ธรรมในธรรม** ทีเดียว กล่าวคือ มี**รูป**(*ธรรม*) อันหมายถึงสภาพสิ่งที่ "ถูกรู้" นั้น มีอยู่แท้ ๆ แม้แต่ "จิตในจิต" และมี **นาม** (*ธรรม*) อันหมายถึงปัญญาแท้ ๆ หรือสิ่งที่ "กำลังทำหน้าที่รู้" สิ่งที่ "ทำหน้าที่ได้รู้ได้เห็นแท้ ได้สัมผัสแท้" อยู่จริง ๆ แม้แต่ "จิตกำลังรู้จิต–เห็นจิต" ของเราเอง *ไม่ใช่แต่เพียงเข้าใจ ๆ เท่านั้น* เรียกอีกศัพท์หนึ่งว่า มีสภาวะ "วิตกวิจาร" อยู่ในผู้นั้นแท้ๆ แล้ว เป็นผู้กำลังทำกิจอยู่กับ "จิตสังขาร" ของตนอย่างมีผล

ผู้มี "สัมมาสมาธิ" แท้ และมี "ฌาน" จริง ๆ ของพระอริยะ คือ อย่างนี้ ๆ

ดังนั้น แม้ผู้นั้นจะทำได้แค่เป็น "ผู้ทราบชัดจริงๆ" *(ปฏิสังเวที)* อยู่แค่นั้นก็ดี หรือ จะทำได้เก่งกว่านั้น เป็น "ผู้ทำให้สงบระงับลงได้" *(ปัสสัมภยะ)* ไปอีกก็ดี หรือ จะเป็น "ผู้ทำตนให้เบิกบานสบายยิ่งอยู่" *(อภิปปโมทยะ)* ก็ดี หรือจะทำได้เก่งถึงขั้นอื่น ๆ ขึ้นไปอีก เช่น ฝึกจนทำได้ "แข็งแกร่งมั่นคงตั้งอยู่ในสภาพนั้นได้นาน" *(สมาทหะ)* หรือ จนทำสภาพที่ "ปล่อยอยู่" สภาพที่ตนเข้าใจแท้ได้ถึงลักษณะ "การหลุดอยู่–การพ้นอยู่นั้น ว่าเป็นอย่างนี้ ๆ อยู่ทีเดียว แล้วก็ทำให้กับจิตของตนอยู่ ๆ" *(วิโมจยะ)* หรือ จะมีความสามารถยิ่ง ๆ ขึ้นกว่านี้ ไปจนถึงที่สุด ถึงขั้น "นิโรธานุปัสสี" และ "ปฏินิสสัคคานุปัสสี" ก็ดี นี่ก็คือ **บทบาทของ "อานาปาณสติ" ที่เป็นจริงมีจริง** นั่นเอง มิใช่รู้แค่ภาษา แค่ทฤษฎี และ หรือมีแต่แบบ – วิธีการประกอบ แล้วก็เคร่งกับปล้ำกันอยู่แต่กับภาษา กับทฤษฎี กับแบบกับวิธีการกัน เป็นเพียง "สีลพตปรามาส" อยู่เท่านั้นไม่ แต่ต้องหยั่งสัมผัสจิต อ่านจิต–รู้จิตของตนได้จริง ๆ แม้จะยังปรับเปลี่ยนไม่เก่ง จะยังทำไม่ได้สูง ไม่ได้สะอาดเท่า ตามที่ได้ไล่เรียงมานี้ก็ตาม ก็นับว่าเป็น "อริยบุคคล" หรือ "โสดาบัน" ได้แล้ว ตามขั้น ตามที่ผู้นั้น ๆ ได้จริงเป็นจริงมีจริง

ใครเห็นบทบาทของ "สติปัฏฐาน" กับ บทบาทของ "อานาปาณสติ" อยู่ในนั้นได้บ้างเอ่ย ?

11

ผู้จะได้ชื่อว่า เป็น "อริยะบุคคล" แท้ จะต้อง**มีความเห็นถูกตรง**อย่างแท้จริง รู้ชัดใน*จิต–เจตสิก–รูปของตน*–ถูกตัวจริง ๆ ดังที่ได้อธิบายเป็นตัวอย่างมาแล้วนี้ เป็น "สัมมาทิฏฐิ" อันเป็นองค์ที่หนึ่งหรือข้อต้นสุด สำคัญสุดก่อนอื่นของ "**มรรค**" *(ของ "ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา")* จึงจะเรียกว่า "เริ่มมีมรรค" และเป็นพระอริยะในแบบ "โสดาปัตติมัคคบุคคล" ได้แล้วแท้

เห็นอะไรกันล่ะ ? ที่ว่า เห็นให้ถูกตรง

ก็เห็น "จิต–เจตสิก" ของตนให้ได้แท้ ๆ ชัด ๆ ว่า มันเป็น "รูป" อย่างไร ? จะต้องรู้ชัดใน "จิต–เจตสิก" *(นามธรรม หรือ อรูปธรรม)* และเข้าใจแจ้งใน "จิต–เจตสิก" ของตนเอง หรือ ที่เรียกตามภาษาพื้น ๆ ก็คือ "จิตวิญญาณ" ว่า มันมีอารมณ์ก็อย่างนั้น ๆ มันรับรสอยู่ ก็อย่างนั้น ๆ มันกำหนดหมายจดจำไว้ก็อย่างนั้น ๆ มันคิดอยู่ ไตร่ตรองอยู่ ก็อย่างนั้น ๆ นั่นคือการรู้ "รูปธรรม" ของจิต หรือ รู้เห็น "**กาย**" **ของจิต**นั่นเอง อันไม่มี "รูปร่าง" *(อสรีระ)* กันจริง ๆ

*แท้จริง "จิต–เจตสิก" ที่คือ***นามธรรม***จริง ๆ นั้น มันไม่มี "รูป" แต่มันก็ "เกิด" มาเป็น "รูป"* (คือ เป็น "สิ่งที่ถูกรู้" ได้) *ให้รู้ ให้เห็น มันไม่มี "ร่าง"* (คือ ไม่มี "สรีระ" หรือไม่มี "ตัว" และไม่มีแม้แต่ "ภาพ" เหมือนรูปร่างในหนังในโทรทัศน์ นั้นหรอก) *แต่มันก็เกิดอาการ เกิดกิริยา เกิดบทบาท ให้รับเข้าใจอยู่ ตลอดเวลาเสมอ ๆ เกิดแล้วก็ปรุง เป็นรส เป็นชาติ เป็นอารมณ์ แล้วก็ดับ* **แล้วก็สั่งสม** *แล้วก็เกิด แล้วก็ปรุงเป็นรสเป็นชาติเป็นอารมณ์ แล้วก็ดับ แล้วก็สั่งสมอีก อยู่เช่นนั้น แล้วๆ เล่า ๆ ทับทวีขึ้น ๆ หรือหนาแน่นขึ้น ๆ ("ปุถุ" ยิ่งๆ ขึ้น) มันไม่มี "รูป" เหมือนรูปวัตถุ และสสาร หรือ แม้แต่เหมือนรูปในหนังในโทรทัศน์ นั้นหรอก แต่มันก็เป็น "รูป" ที่เราอาจจะเอา "จิต–เจตสิก" ของเรา เข้าไปเพ่ง ไปพิจารณา รู้–เห็น–เข้าใจ (ปัญญา , ปัสสี , ทิฏฐิ) ในมันได้จริง ๆ*

"จิต–เจตสิก" ตัวที่มีบทบาทเป็นอารมณ์บ้าง เป็นรสบ้าง เป็นความกำหนดหมายจดจำบ้าง เป็นความคิดความปรุงแต่งอยู่บ้าง จึงเป็น "**ตัวถูกรู้**"

เมื่อมันเป็น "ตัวถูกรู้" เจ้าจิต–เจตสิกทั้งหลาย ดังกล่าวนี้ จึงถูกเรียกขานว่า "**รูป**"

12

และก็คือ "จิต–เจตสิก" ของเราเอง อีกนะแหละ ที่มันเข้าไปรู้ "รูป" ดังกล่าวนี้ ในจังหวะทันทีที่บทบาทของ "จิต–เจตสิก" ปรากฏ เป็นอารมณ์บ้าง เป็นรสบ้าง เป็นความกำหนดหมายจดจำบ้าง เป็นความคิดความปรุงแต่งอยู่บ้าง นั่นเป็น**อย่างเก่งสุด**ของพระอริยเจ้า *คือรู้เป็น "ปัจจุบันธรรม"* ส่วนการรู้**ที่ยังไม่เก่งสุด** คือไม่รู้ทันที แต่จะ "รู้" ตามหลัง "จิต–เจตสิก" ตัวถูกรู้ หรือตัวที่เรากำลังเรียกว่า "รูป" ของเรานี้ ได้ดับผ่านไปแล้ว *ตั้งนานแล้ว หรือยังไม่นานนัก ก็ตาม* ก็ยังเป็นได้ *ซึ่งจะรู้ได้ด้วยวิธี "บุพเพนิวาสานุสติญาณ"* หรือคือ รู้ได้ด้วย *การระลึกย้อนทวน-อดีตมารู้มาเห็นมาเข้าใจ* อันไม่ใช่ของจริงหรอก แต่ก็เป็นของที่เคยเกิด เคยเป็น เคยมีจริงๆ

"จิต–เจตสิก" ตัวที่มีบทบาท "รู้" *(ชาน,ญาณ)* หรือ "เห็น" *(ปัสสะ, ทัสสนะ)* หรือ "เข้าใจ" *(ทิฏฐิ)* ในอารมณ์บ้าง รสบ้าง ความกำหนดหมายจดจำบ้าง ความคิดความปรุงแต่งบ้าง ของเราเองนี้ นี่เองแหละคือ "**ตัว-ผู้รู้**" ก็เรียกขาน "จิต–เจตสิก" เช่นนี้ว่า "**นาม**"

การเรียน แล้วก็ให้เราได้รู้ ได้สัมผัสถึง**จิต–เจตสิก–รูป**อย่างนี้ๆ แหละ จะเป็น จะไปได้ถึง**นิพพาน** และเรียกว่า **เรียน "ปรมัตถธรรม" แท้ๆ ไม่มีตัวนิยายของบุคคล ไม่มีแม้รูปร่างตัวตน หรือภาพอย่างหนึ่ง นิมิตอย่างโทรทัศน์ อะไรจริงๆ**

การ "รู้นาม-รู้รูป" หรือ "รู้โลก" (อันคือ กายยาววาหนาคืบ กว้างศอก พร้อมสัญญาและใจ) ให้เข้า "สัมมาอริยมรรค" เป็น "เอกายน มรรค" เป็น "ปรมัตถ์" นั้น จะต้องรู้เช่นนี้ รู้ "ภว" ดังนี้ หรือรู้สภาวะของ "กาย–เวทนา–จิต" ของเราเอง จนแยกออกเป็น "รูปธรรม" และ "นามธรรม" เห็นแจ้งใน "ธรรม" ชัดๆ จริงๆ เป็นสภาพอย่างนี้ จึงจะเริ่มมี "สัมมาทิฏฐิ" และจะพ้น "มิจฉาทิฏฐิ" ได้ ก็เพราะเห็นชัดแจ้งว่า *"จิต–เจตสิก" แท้ๆ ที่มันเกิดรส เกิดอารมณ์สุขบ้าง–ทุกข์บ้าง ตามเหตุตามปัจจัย กับตามที่เราไปกำหนดยึดหมายจะเอาเช่นนั้นเช่นนี้* ซึ่งก็จะได้

13

สมใจบ้าง ไม่สมใจบ้างนั้น **ไม่เที่ยง***เลย* (เป็น "สัจจธรรม") *แต่ถ้าเราไม่ไปกำหนดยึดหมายเลยสิ เราก็จะไม่ต้องสมใจ–ไม่ต้องไม่สมใจ และไม่ต้อง "ได้"–ไม่ต้อง "ไม่ได้" ก็จะ***เที่ยง** (นิจฺจ) (เป็น "สัจจธรรม") *เสียกว่าการไป "ยึด"* (อุปาทาน) *เช่นที่ตนหลงหมายนั้นแท้ๆ*

ผู้นี้ **เห็นความไม่จริง** *ที่ชาวโลกทั้งหลายหลงว่า "จริง" หรือหลงทำหลงขวนขวายควานคว้าเอาอยู่* **เห็นความไม่แท้** *ที่ลึกซ้อน ซ่อนเชิงอยู่ได้จริงๆ ซึ้งใจทีเดียว* **รู้แจ้งชัดในความไม่เที่ยง** โดยสัมผัสสภาวะของขันธ์ ๕ ในตนอย่างนี้จริงๆ *(แจ้งใน "อนิจจัง")* จึงพ้น "มิจฉาทิฏฐิ" ได้ เป็นผู้เข้าสู่ "มรรค" อันเป็นผลเบื้องต้น เป็น "โสดาปัตติมัคคจิต" ตามคำตรัสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใน "มิจฉาทิฏฐิสูตร" สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ข้อ ๒๕๔

ถ้านักปฏิบัติธรรมผู้ใด ไม่อาจจะ "รู้" ไม่อาจแจ้งถึง กาย–เวทนา–จิต หรือไม่อาจจะเข้าถึงหยั่งถึงรูป–จิต–เจตสิก ดังกล่าวนี้ เป็นสภาวะสัมผัสสภาพธรรมแห่งกาย แห่งจิต แจ้ง "รูป" แจ้ง "นาม" ของตนในตนจริงๆ แล้ว จนเห็นในความไม่จริง ความไม่เที่ยงของ "นาม" ของ "รูป" ที่ผู้ "ไม่รู้" *(อวิชชา)* ทั้งหลายไปหลงยึดเป็นจริง เป็นเที่ยง ได้ดังนี้ จริง **ผู้นั้นก็ยังชื่อว่า เป็น "ปทปรมบุคคล"** อยู่นั่นเอง แม้จะรู้ปริยัติ รู้ภาษา หรือเรียนพระคัมภีร์ได้มากมาย ท่วมหูท่วมหัวเท่าใดๆ ก็ตาม แถมจะเป็นอาจารย์ มหาอาจารย์ สอนเขาอยู่แจ้วๆ มีศักดิ์ใหญ่ ยศสูงส่ง อยู่ขนาดไหนก็ตาม ก็ยังหาพ้นความเป็น "ปทปรมบุคคล" ไปได้ไม่

จงทำความเข้าใจกับ **"มิจฉาทิฏฐิ"** และ **"ปทปรมะ"** ให้ดีๆ พระพุทธเจ้าทรงสอนเราไว้ละเอียดลออใน "นิทเทสวาร" จตุกกนิทเทส พระอภิธรรมปิฎก ปุคคลบัญญัติปกรณ์ ข้อ ๑๐๘ ก็ได้สอนไว้ว่า

"บุคคลผู้ **ปทปรมะ** เป็นไฉน ?

บุคคลใดฟังพุทธพจน์ก็มาก กล่าวก็มาก จำทรงไว้ก็มาก บอกสอนก็มาก แต่ไม่มีการบรรลุมรรค–ผล**ในชาตินั้น** บุคคลนี้เรียกว่า บุคคลผู้ **ปทปรมะ**"

14

อย่าเข้าใจผิดเป็นว่า "ปทปรมะ" นั้น หมายถึง คนโง่ ที่หัวทึบ สมองไม่ดีอะไรอย่างนั้น เป็นอันขาด แต่ "ปทปรมะ" นั้น เป็นคนสมองดี หัวใสหัวเส ฯ ปฏิภาณเก่ง จำเก่ง คล่องแคล่ว ไหวพริบแจ๋ว ยอดเยี่ยมยิ่ง ก็เป็นได้ **หากผู้นั้นไม่มีการบรรลุ ไม่สามารถมีมรรค–มีผลอันรู้ได้ด้วยตน***(ปัจจัตตัง)***มีจริงที่ตน***(สันทิฏฐิโก)* ก็ผู้นั้นแหละ คือ ผู้ "ปทปรมะ" เปรียบดอกบัวที่จมอยู่ในดิน ในโคลน รังแต่จะเป็นเหยื่อ เต่า ปลา ไปฟรี ๆ ชาติหนึ่ง แม้จะเป็นผู้รู้มาก ขั้นสูง มีศักดิ์เป็นอาจารย์ มหาอาจารย์ เกจิอาจารย์ ขนาดไหนก็ตาม ดังนั้น จึงไม่ต้องพูดถึงผู้ที่ไม่รู้ หรือ โง่ทึบจริงๆก็ได้ เพราะขนาดได้ฟังมาก เป็นผู้รู้มาก ฯลฯ ออกขนาดนี้ ท่านยังถือว่า เป็น "ปทปรมะ" จงทำความเข้าใจกันดี ๆ เถิด เกิดมาแล้ว แม้เรียนแม้รู้จนฉลาด มากมาย แต่ก็ยังคือ ผู้ถูกเต่าปลากินไปฟรีๆ ชาติหนึ่ง น่ากลัวไหม ?

ถ้ายิ่งเป็นผู้มี "ทิฏฐุปาทาน" อย่างแรงกล้า และถือในทางผิด คือออกนอกทางนิพพาน เป็น "มิจฉาทิฏฐิ" โดยตรง แล้วไม่ยอมอ่อนข้อ คลายทิฏฐิ ก็เป็น "ปทปรมะ" แท้ๆ ที่ไม่มีอานิสงส์ใด ๆ เลย เรียกว่า เป็น **"ผู้เที่ยงแล้ว" ที่จะไม่ได้มรรคได้ผล** พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า "นิยตมิจฉาทิฏฐิ"

และแม้จะมีความรู้สูงมาก เพราะฟังพระพุทธพจน์มาก็มาก กล่าวพูดก็มาก จำไว้ได้ก็มาก แถมบอกสอนเขาอยู่แจ้ว ๆ เป็นอาจารย์ มหาอาจารย์อยู่ *ซึ่งบอกได้สอนถูกได้เอาด้วยก็ตาม* แต่ตนผู้เป็นมหาอาจารย์เองสิ *ไม่ได้บรรลุ มรรค–ผล* ถึงจิตไม่ได้ตัดกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน ใด ๆ ออกให้แก่ตนเลยสักอย่าง สักอัน หลงโลกอยู่ขนาดไหนก็ไม่รู้ตัว ขนาด "โลกอบายมุข" ก็ยังหลงเสพย์ หลงติด ไม่รู้ชั่ว ไม่รู้ดียังหลงสุขเพียรทุกข์กับมันอยู่ หลงกามคุณ ๕ หลง ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข ฯ อยู่หนักปานใดก็ไม่เคยละได้ หยุดได้ บ้างก็หลงตัวหลงตน ที่มีวิชาความรู้เพียงปากเปล่าอยู่แท้ๆ หรือ บ้างก็ปฏิบัติเปล่า ๆ อยู่แท้ ๆ แม้จะเคร่ง แม้จะได้รับคำชม คำยกย่องสรรเสริญมากด้วยซ้ำก็ตาม แต่ไม่อาจรู้ตัว ก็ยังเป็นผู้หลงภูมิของตน หลงประมาทในตนอยู่ และก็ยังเป็น "ปทปรมะ" นั่นเอง พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า "โมฆะบุรุษ" แท้

หากใครหวั่นเกรง หรือ นึกกลัวจะเสียชาติเกิด กลายเป็นได้มาอาศัยความ

เป็น"คน"เสียชาติไปฟรี ๆ ชาติหนึ่ง ดั่งดอกบัวคลุกโคลนคลุกตม แล้วในที่สุดก็ถูกเต่า ปลา กินทิ้งไปฟรี ๆ ก็จงพึงระลึก ปรับตัวปรับตน อย่าตามใจตน หรือตามใจกิเลส–ตัณหา กันนักเลย โลกหรือกามหรือโลกีย์นั้น มันครอบงำคน มันดึงคนไว้เก่งที่สุด

ที่จริงมันมีแต่โลกหรือโลกีย์ทั้งนั้น ที่เราร่วมรส ร่วมชาติ *(สังวาส)* กับมันอยู่ ร่วมปรุง ร่วมสร้าง *(สังขาร)* ร่วมสุขร่วมสนุก *(สังสัคคะ)* ร่วมโง่ ร่วมหลงมัว ๆ เมา ๆ ผูกพันหรือให้มันสนตะพายเรา *(สังโยชน์)* เราจะต้องเข้าใจลำดับ รู้ชัดในฐานะ เห็นแจ้งในชั้นต่าง ๆ ที่เขา"สมมุติ"กันในโลกให้ได้ว่า อย่างนั้นดี อย่างนั้นถูก อย่างนั้นสูง อย่างนั้นสูงกว่า ดีกว่าขึ้นไปอีก อย่างนั้นเป็นขั้นต่อไป ฯลฯ *(กุศลธรรม)* อย่างนี้ชั่ว อย่างนี้ผิด อย่างนี้ต่ำ อย่างนี้เป็นขั้นต้น ที่ควรผ่านก้าวข้ามเสียทีก่อน อย่างนั้น ๆ ก็ยังผิด ยังต่ำอยู่ แต่ก็ยังดีกว่าอย่างนี้ ฯลฯ *(อกุศล-ธรรม)* **เมื่อรู้จริง เข้าใจได้ เราก็ต้องเลิก ต้องปล่อย ต้องไม่ยึดที่เป็น"อกุศลธรรม"ให้ได้ในเรา ทำให้สำเร็จในขั้นต้น หรือ พ้นชั่ว พ้นผิด ห่างความต่ำขึ้นมาให้ได้จริง ๆ** *(เรียกว่า "บรรลุ" หรือ "สำเร็จ" หรือ "วิมุติ" แท้ ๆ ไปเป็นขั้น ๆ)*

ทำให้ได้จริง ๆ แท้ ๆ เสียก่อน แล้วเราถึงค่อยไปช่วยผู้อื่น หมู่กลุ่มอื่นให้เขาเลิก "อกุศลธรรม" หรือ พ้น "อกุศลธรรม" ที่เราเลิก เราพ้น เราปล่อย เราไม่ยึดมาได้แล้ว นี้กัน

อย่างน้อยที่สุดคนผู้นั้นจะต้อง**เห็นแท้ เข้าใจได้**ว่า *นี่ดี ! นั่นชั่ว !* **อย่างจริงจัง** แม้ตนจะ**ยังทำไม่ได้ ถึงบริสุทธิ์บริบูรณ์** ก็ยอมรับโดยดี และจะไม่พูดสับปรับ จะไม่กล้าย้อนแย้งสัจธรรมนั้น ๆ เพราะมี หิริ มี โอตตัปปะ แท้จริง และยิ่งถ้าตน "รู้" สิ่งชั่วนั้นแล้ว ก็เลิกละมาได้แล้วด้วย โดยเฉพาะ"ทางกาย" นั้นบริสุทธิ์เด็ดขาด แม้ "ใจ" จะยังอาลัย อาวรณ์อยู่บ้าง ยังติด ยังยึดอยู่บ้าง หรืออีกนัยหนึ่ง "ทางกาย" นั้น อาจจะเกี่ยวข้องอยู่บ้าง แต่ "ใจ" นั้น ลด ละ ลงมาได้จริง ๆ ไม่ยึด ไม่ติด อย่างแต่ก่อนจริง ๆ แม้จะยังไม่บริสุทธิ์ เด็ดขาด ตนก็รู้ของตนอยู่จริง ๆ (ปัจจัตตัง)

ต้องเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งแท้ ๆ ได้ ดังนี้เรียกว่า เข้า "เอกายน มรรค" เป็น "โสดาปัตติมัคคบุคคล" แท้ แต่ก็อาจจะมีผู้ "หลงตน" ก็เป็น**ความหลง**ของผู้นั้นจริงๆ หรือ หาก**ผู้นั้นรู้ทั้งรู้**ว่า ตนไม่ได้ลด ไม่ได้จางจืดอะไรลงเลยภายในใจในจิตของตน **แต่ผู้นั้นโกหกผู้อื่นอยู่** ก็เป็นความจริง ผู้นั้นย่อมโกหกตนเองไม่ได้ คนเช่นนี้แหละ ที่เรียกว่า **อวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน** เป็นมนุษย์ลามกที่สุด ผู้กระทำเยี่ยงนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือว่า เลวร้ายมาก โทษเท่ากับ การฆ่ามนุษย์ตาย "ปาราชิก" เท่ากัน

ซึ่งความชั่วที่ว่านั้น ขั้นต่ำที่สุดของมัน ก็คือ เลิกพ้นใน "อบายมุข" ทั้งหมดมาได้ เรียกว่า "ปิดอบาย" อีกทั้ง "ศีล ๕" ข้อ นั้น ก็บริสุทธิ์ได้อย่างแท้จริง (โสดาปัตติยังคะ)

การเลิกพ้น–หลุดพ้นจนเป็นที่สุด จะต้องเลิก – หลุดจนเป็น **"ปรกติ" แห่งใจ ของผู้ปฏิบัตินั้น** นี่คือ "โสดาบันน์" หรือ ผู้บรรลุ "โสดาปัตติผล" บริบูรณ์ ใจของผู้นี้หมดเสพย์ หมดติดจริง ๆ หมดโลภะ โทสะแท้ ๆ หมดยึดหมดถือสาแน่ ๆ กับปัจจัยที่เรียกว่า "อบายมุข" นั้นๆ จึงจะนับว่า บรรลุเป็น "ผล" ของ โสดาบันบุคคล ที่เต็มตัว **โลภะ-โทสะ-โมหะ ในปัจจัยอื่นที่สูงขึ้นละเอียดขึ้นนั้นยังมีอยู่ !**

และแล้ว ในตัวเรานั้น ให้รู้สูงขึ้นอีก หรือ ละเอียดขึ้นอีก กล่าวคือ รู้ใน "จิต" ให้สุขุมลึกซ้อนเข้าไปอีกให้ได้ว่า เรายังติด ยังเป็นทาสอยู่ใน "ปัจจัย" อะไร ? แล้วก็พยายาม เลิก ละ วาง หยุดให้ได้เรื่อย ๆ สิ่งใดเรื่องใดอีก ตัณหาอุปาทานใด ที่เราทำยังไม่ไหวจริง ๆ จะยังอนุโลม – ปฏิโลมให้มีให้เหลือในตัวอยู่ ก็เพราะเรายังละไม่ไหว ลดยังไม่ได้ เนื่องจาก อินทรีย์ – พละ ยังไม่แกร่งแข็งเด็ดขาด ทนฝืนยังไม่ไหว อดยังไม่ได้ ก็ "รู้" เห็นแจ้งในมันอย่างดีจริง ๆ ไม่ว่า เหตุหนึ่งปัจจัยใด ก็ตาม *ไม่ใช่เป็นผู้ "หลงตน" อยู่ คือ ทั้งๆที่ตนยังมีอุปาทาน มีตัณหา มีกิเลสอยู่แท้ๆ แต่ตนไม่รู้ว่า "ตนมี" แถมหลงเข้าใจว่า "ตนหมดแล้ว–ตนไม่มีแล้ว" เสียด้วย*

ต้อง "รู้" ที่ตนชัดๆ จริงๆ จึงจะจำยอมอนุโลมมันอยู่ รู้จริงแจ้งในตนจริงว่า ชั้นหยาบ ๆ ของตนนั้น ตนละได้แล้ว ชั้นละเอียดสูงสุขุมขึ้นไปอีกเท่านั้นที่ตนต้องอดข่ม*(ทมะ)* ฝืนกลั้น*(ขันติ)*

17

และจะต้องตั้งใจอดทนฝืนกลั้นให้สูงสุดให้ได้ก็แล้วกัน จึงจะเรียกว่า "สัจจานุโลมญาณ" เพื่อตัวเราถูกต้องตรงตามฐานะของคนผู้ประพฤติธรรมนั้นๆ ถูกจริงตามเวลาที่ประพฤติอยู่นั้นๆ โดยสัจจะของตนก็ไม่เสีย เพราะได้เคร่งที่สุดจริงๆ ได้ตั้งใจพยายามอย่างที่สุด จึงเรียกว่า ตนอนุโลมที่สุดแล้ว ให้แก่ตนตามฐานะตามกาละที่ตนสามารถเข้าถึงได้ อย่างแข็งกล้าเยี่ยม

ต้องให้ดีที่สุดนั้นแล คือ **ผู้ที่ทำได้สำเร็จลงไปแล้วจริงๆ ยิ่งกว่า "รู้" เฉยๆ หรือ ยิ่งกว่าได้ชื่อว่า มีปัญญาเข้าใจได้อยู่เพียงเท่านั้น**

"จิต" ที่ได้พยายาม หรือ ได้มีเพียรอยู่ ได้ระลึกรู้พร้อมพร้อมอยู่ที่จะตั้งหน้าก้าวขึ้นได้สูง **จิตเช่นนี้แหละเรียกว่า "สกทาคามิมัคคจิต"**

นี่อธิบายแต่เฉพาะ "จิตในจิต" เป็นปรมัตถ์แท้

ส่วนการจะนับกันถึงขั้นเรียกว่า "บุคคล" นั้น อย่างน้อย เมื่อบุคคลผู้ใดพ้นอบายมุขแล้ว บริสุทธิ์ได้ถึงขั้นศีล ๕ อีก ก็จะต้องเพิ่มภูมิเข้มงเกลียว ละโลภะ ละโทสะใน*กิเลสปัจจัยอื่น โลกอื่นๆ เรื่องอื่นๆ ที่ยากขึ้น สูงขึ้น (โลกกาม, โลกธรรม ๘ เป็นต้น)* ให้ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก อย่างน้อย ก็มี "ศีล" เพิ่มขึ้นจากศีล ๕ แม้จะยังไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์สะอาดถึงจิต สำหรับศีลที่เพิ่มที่สูงขึ้นนี้ ก็ยังเห็นได้จากทางกาย ทางวจีจากรูปความประพฤติภายนอกว่า ผู้นั้นพึงเพียรเพื่อเลิก ละ เว้นอยู่ หรือ ผู้นี้ เว้นขาด เห็นด้วยรูปหยาบๆ ได้ อยู่จริงๆ มีทิศทางพยายามเพ่งเพียร เพื่อเลิก อยู่จริง จึงจะเรียกบุคคลผู้นั้นว่า "สกทาคามิมัคคบุคคล" อันหมายความว่า **ผู้เข้าถึงได้แล้วจริง** (กล่าวคือ เข้าถึงขั้นต่อไปอีก อันคาบเกี่ยวอยู่โดยผ่านขั้นต้นมาแล้ว) **ในตอนนั้นเวลานั้นทีเดียว** (ส แปลว่า มี หรือ เป็นของตน หรือ ประกอบพร้อมให้ถูนได้ กทา แปลว่า เวลาใดเวลานั้น หรือ เป็นปัจจุบัน อาคามี หรือ คามี แปลว่า ผู้เข้าถึงแล้ว)

ดังนั้น ลำดับต่อมาจาก "มรรค" ซึ่งหมายว่าแค่ได้ "รู้" (*จนพ้น "วิจิกิจฉา" แท้*) จึงจะ**ต้อง "ทำ" ให้ได้**จนเกิดบรรลุ "ผล" จริง คือ **ละ จาก พราก เลิก วางให้ได้ตามที่ "รู้"** จนไม่ต้องทน ไม่ต้องอดกลั้น ไม่ต้องเคร่ง ให้ได้มากที่สุด หรืออย่างน้อยก็ต้องลด ต้องจางคลายลง แม้ยังต้องทนก็ทนได้โดยไม่ยาก

18

แม้ยังต้องอดกลั้น ก็อดกลั้นได้โดยไม่ลำบาก แม้ยังต้องเคร่ง ก็เคร่งอย่างไม่หนักหนา ไม่ตึงเต็มอยู่ ไม่เหมือนเมื่อเป็น "สกทาคามิมรรค" แล้ว เพราะง่ายแล้ว เบาแล้ว สบายขึ้นกว่าก่อนแล้วจริง ๆ นั่นแหละ หาก "จิต" ผู้ใดรู้อยู่–เห็นอยู่ ของตนเป็นปัจจุบันนั้น ๆ เลยทีเดียวอย่างนี้ ๆ ก็นี่แหละ**เป็น "สกทาคามิผลจิต"** เป็น *ผลลำดับกลาง* หรือ อาจจะเกือบเป็นที่สุดแล้ว ก็ได้

แม้กระนั้น ผลที่เข้าถึงแล้วขนาดนี้ ซึ่งถึงจะดีสุดขั้นไม่ต้องทน ไม่ต้องอดกลั้นแล้วได้ ก็ยังจะต้อง "ทำ" อีกครั้งหนึ่ง ยังจะต้องฆ่าให้สำเร็จเป็นที่สุดอีกทีหนึ่ง เพราะมันยังเหลือ "ชาติของจิต" หรือ "การเกิดของจิต" อยู่อีกข้างหน้าเสมอ อย่าประมาทเป็นอันขาดนั่นเอง **ตราบที่ยังไม่ตายเน่า และตราบที่ยังไม่เกิดปัญญาแทงรอบใน "อรหัตตผลจิต" ของตนถ่องแท้** จนกระทั่งไม่ต้องมีภพมีชาติ หรือชื่อว่า ไม่มีตัวตน ไม่มีสภาวะที่จะต้องทำให้แก่ตนเหลืออยู่อีกได้สูงสุดเป็นที่สุดจริง หากจะเหลือสิ่งที่ "มีอยู่" หรือ "ยังเกิดอยู่" ก็เป็นตามธรรมดาแท้ตามสมมุติสัจจะ ที่พึงมีพึงเหลือจริงของคนผู้ยังไม่ตายเน่า เท่านั้น

"สกทาคามี" นั้น มีความหมายแท้ ๆ คือ **ความยังไม่สิ้นสุดจริง ยังไม่ดับสนิทจริง** ตัวที่สิ้นสุดจริง ตัวที่ดับสนิทจริง จะไม่ใช่ "สกทาคามี"

"สกทาคามี" จึงมีความหมาย สำหรับผู้เข้าใจได้เพียงขั้น **"ปุคคลาธิฏฐาน"** อีกอย่างหนึ่งว่า ผู้ยังไม่หมดสิ้น *ยังจะต้องมีเกิดอีกชาติหนึ่ง*

ซึ่งขั้นง่ายๆ ก็หมายเอาการตายเน่าเข้าโลงแล้ว ก็จะมีวิญญาณ*(จิต)* เหลือสืบต่อมาเกิดเป็น "บุคคล" คนใหม่อีกคนหนึ่ง แล้วจึงจะบรรลุสูงสุดได้ ซึ่งก็ถูก ! แบบ "สัสสตทิฏฐิวิญญาณ" แต่ไม่ใช่การกล่าวที่ตรง "ปรมัตถธรรม" ที่หมายเอาเฉพาะ**ตัวตน**ของ "จิต–เจตสิก" ในตัวเราเดี๋ยวนี้ ๆ กล่าวอย่างนั้น เป็นการกล่าวที่หมายถึง**ตัวตน**ของ "บุคคล" ผู้หนึ่ง ตายจากชาตินี้ไปแล้ว จะเวียนกลับมาเกิดเป็น "ตัวตน" ของบุคคลใหม่อีกทีหนึ่ง นั่นมันเป็นเรื่องของสัตว์ ของบุคคลมากไป และเป็น "อนาคต" นานไป มันเป็น "บุคคล" ที่เป็นตัวเป็นตนขั้นต้นๆง่ายๆ ใครๆก็เข้าใจได้ ไม่ลึกซึ้งอะไรนี่ ขั้น "สมมุติสัจจะ" ออกแค่นี้ ! มันไม่ใช่ขั้น "ปรมัตถสัจจะ" ยังไม่ใช่ขั้นประณีตละเอียด ยังไม่นับเป็นงานของขั้น "อริยบุคคล" แท้จริง

19

ซึ่งก็ถูก ! ตามชั้นเชิงของ "ปุคคลาธิฏฐาน" ดังกล่าวแล้ว หรือ ตามประสาขั้นต้น ๆ หยาบ ๆ ขั้น "ปุถุชน" ธรรมดา ๆ

แต่ปัญญาที่จะ "รู้" กับ การ "ทำ" ได้ขั้น "ปรมัตถสัจจะ" หรือเรียกว่าขั้น "ธรรมาธิฏฐาน" นั้น เราหมายเอาธรรมที่เน้นกันเฉพาะ จิต–เจตสิก–รูป–นิพพาน **ที่เป็น "ปัจจุบัน" แท้ ๆ กันเลยทีเดียวต่างหาก** ดังนั้น "อีกชาติหนึ่ง" ที่ว่านี้ จึงไม่ควรคิดไปให้**เลยเถิด–เลยชาติ** *จนเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นแท่งเป็นก้อนใหม่ มีร่างกาย มีตัวมีตนใหญ่โต* ซึ่งหยาบง่าย (ที่จะรู้) ให้เปลี่ยนภพข้ามแดนคนละทวีป คนละชั้นออกป่านนั้นดอก มันเกิน "ภพของกาย" เป็น ๒ ร่างกายไปแล้ว จึงควรจะคิดเอาแค่ "จิต–เจตสิก–รูป" ของบุคคลรูปเดียวร่างเดียวและเดี๋ยวนี้ กับ "นิพพาน" ให้ได้ในขณะนี้กันจริง ๆ โดยเฉพาะ "รูป" ก็คือ ตัวจิต–ตัวเจตสิก ที่มันถูก**ปัญญา**ของเราเองนั่นแหละ "เข้าไปรู้ไปเห็นอยู่" จึงจะเป็นขั้น "ปรมัตถธรรม" แน่ ๆ แท้ ๆ ชื่อว่า ขั้น "อภิธรรม"

ทำให้หลุดให้พ้นกันแค่ "ชาติของจิต" ในขันธ์ ๕ เดี๋ยวนี้ ตามนัยที่กล่าวนี้ ซึ่งแค่จิต–เจตสิก–รูป แม้ในร่างกายปัจจุบันนี้ของคน ที่ยังเป็น ๆ อยู่นี้ ก็ยัง "เกิด–ตาย" ๆ ๆ เปลี่ยนรูป เปลี่ยน "ชาติ" อยู่ บางทีก็เป็น ชาติ**พระเอก** บางทีก็กลับชาติมาเป็นชาติ**ผู้ร้าย** และ บางทีก็เป็น ชาติ**พระ** แล้วก็ตายกลับชาติมาเป็นชาติผี อยู่เช่นนี้ นั้น ก็ต้องจัดการ "ฆ่าชาติ" ที่ควร "ฆ่า" นั้น ๆ ลงให้ได้ ให้ตายสะเด็ดเป็นขั้นเป็นเปลาะไปเถิด จึงจะเป็น "ปรมัตถสัจจะ" แท้ ๆ

และยิ่งเป็น "ปัจจุบันธรรม" ได้ ณ เดี๋ยวนี้ จิตหรือเจตสิกที่เกิด**ชั่ว**เดี๋ยวนี้ ดับเดี๋ยวนี้ ฆ่าให้ตายเดี๋ยวนี้ ให้ได้

เราก็จะรู้จะได้พิสูจน์ "ความตายสนิทที่ไม่เกิดอีก" ตั้งแต่เรายังไม่หมดร่างกาย ไม่หมดรูปขันธ์กันชัด ๆ แน่ ๆ ผู้มีสภาวะจริง ๆ เป็นปัจจุบันทันทีนี้ ก็จะเห็นของจริง

นี่แหละ เป็น "สมถะวิปัสสนากรรมฐาน" แท้ เป็น "สติปัฏ-ฐาน–อาณาปาณสติ" และเป็นการบรรลุธรรมที่แท้ที่จริงแล้ว สั่งสมลงในจิตแล้ว เป็น "ปรมัตถสัจจะ" อันจริง ! เป็นโลกุตตระอันแท้ !

20

นี่แลคือ ทางสายเดียวอันสำคัญยิ่ง ที่ควรจะเร่งรัดตัดเข้าให้ถึง ให้เร็วด่วน ให้ถูก ให้ตรง ให้ได้ อย่าไปหลงภาษาที่อธิบายว่า ตายเน่าเข้าโลง แล้วมาเกิดในร่างในกายใหม่นั้น ว่าเป็น "ปรมัตถธรรม" เป็นอันขาด ! นั่นมันแค่ "สมมุติธรรม" มันเป็น "การเกิด" ของสิ่งหยาบ เขยิบขึ้นมาศึกษาที่ประณีตขึ้นเป็นปัจจุบันขึ้นกว่าให้ได้ *หากจับ "ชาติ" ที่หมายเอา "การเกิด" ของจิต–เจตสิก แต่ละอาการ แต่ละสภาพที่เกิดที่เป็นสภาวะอยู่ในตัวเราเองแท้ๆ นี้ไม่ได้จริงๆ* ก็ไม่ใช่ "ปรมัตถ์" เด็ดขาด

ดังนั้นคำว่า "โสดาบัน" ก็ดี "สกทาคามี" ก็ดี "อนาคามี" ก็ดี ที่สุด "อรหันต์" ก็ดี **จึงคือเรื่องของ "จิต-เจตสิก" เกิดตาย** มิได้หมายเอาตัวตนที่มีรูปหยาบ มีกายที่เน่าได้นี้**เกิด**–นี้**ตาย**แต่อย่างใดจริง ๆ

และยิ่งกว่านั้น ความประณีตของ "ปรมัตถธรรม" ยังจะต้อง "รู้" ประณีตรู้ละเอียดเข้าไปถึงขั้นแยก "จิต–เจตสิก" บอกกับตนเองให้ได้จริงๆ ว่า จิตอาการอย่างนี้เป็นกุศลจิต จิตอาการอย่างนี้เป็นอกุศลจิต หรือจะแบ่งเรียกไปจนกระทั่งว่า ลักษณะอย่างนี้ ๆ ที่ปรากฏรู้อยู่ทีเดียวในเรานี่แหละ เรียกว่า โสภณเจตสิก ลักษณะอย่างนี้ ๆ ที่ปรากฏรู้อยู่ทีเดียวในเรานี่แหละเรียกว่า อโสภณเจตสิก ก็จะต้องเรียนให้รู้ ไม่รู้ "ภาษาเรียก" ก็ได้ แต่จะต้องหยั่งรู้ สัมผัส รู้สภาพจริง ๆ ของจิต ของเจตสิก จับสภาพให้ได้จริง ๆ เพื่อ**ฆ่า**แต่เฉพาะ **อกุศลจิต** ที่เป็น โลภมูลจิต–โทสมูลจิต–โมหมูลจิต หรือ **ทำให้ตาย** แต่เฉพาะที่เป็น "**อโสภณเจตสิก**" ให้สิ้นสภาพเท่านั้น ไม่ใช่ฆ่าจิตให้ตายไปเสียทุกตัว ไม่ให้จิตรับรู้ หรือ ดับจิตฆ่าจิตแบบไม่รู้ภาษากันเมื่อไหร่ !

ดังนั้นเป้าหมายของความเป็นพระอรหันต์ของพุทธ จึงไม่ใช่สภาพจิต "อสัญญี" *(คือ ดับจิตแบบไม่รับรู้อะไรทั้งหมดสนิท)* แต่พระอรหันต์ จะเรียนรู้ "อสัญญี" ให้ชัดใจแจ้งใจว่า มันย่อมเกิดมันย่อมมีได้ บางคนจะเรียนรู้หัดทำเอาจนได้จนเป็นก็ได้ ไม่หัดทำเอาก็ได้ ก็เป็นพระอรหันต์ร้อยเปอร์เซ็นต์ได้ ไม่ต้องวิตกอะไร

เป้าหมายของความเป็นพระอรหันต์ของพุทธนั้น **อยู่ที่ "สัญญาเวทยิตนิโรธ"** อันมี สติ–ปัญญา บริบูรณ์ **ซึ่งไม่ใช่สภาพ "อสัญญี" เลย** แต่ผู้ไม่รู้จริงเท่านั้น ที่ไปโมเมเอา "อสัญญี" เป็นอันเดียวกันกับ "สัญญาเวทยิตนิโรธ"

"ปรมัตถธรรม" นั้น ต้องจับได้ไล่ทัน "จิต" ลักษณะต่าง ๆ ในตัวเรา ขณะ**มีชีวิต "เป็น ๆ"** อยู่นี้จริง ๆ รู้ "รูป" ของ*กุศลจิต–อกุศลจิต*ของเราในตัวเรานี้ให้ได้แท้ๆ แล้ว**ดับ–ฆ่าอกุศลจิตให้สิ้นชาติ–ขาดภพ**ในปัจจุบัน ที่ยังไม่ตายเน่านี้แหละให้ได้ชัด ๆ

ผู้รู้แจ้งชัดแจ๋วแล้วในปัจจัยใดของตน แล้วจะต้องทำ "สกทาคามิผล" ให้ช่ำชอง จนจิตของตนเกิดความเก่ง ความมั่นคง ไม่ต้องอดข่มทนฝืนกันอีก ให้มันเป็นปกติ เป็นอัตโนมัติกันเลย แล้วเราก็จงเลิกกังวลกับ "จิต" อันเป็น "สกทาคามี" ของเรานั้นเสีย ถ้ายังขึ้นกังวลหรือถึงขั้น "ยึด" อยู่ ก็ยังจะต้องมีจิต สูงได้แค่ที่ได้อยู่เท่านี้นั้นเอง แต่ยังเรียกว่า "อกุศลจิต" อยู่ ยังจะต้องมีเชื้อ มีชาติ มีตนเกิดได้อีกอยู่ เราต้องเลิกยึดจิตระดับนี้ เลิกได้เมื่อใดก็คือ จิตคาบเกี่ยวเข้าเป็น "อนาคามี" เมื่อนั้น แล้วทำปัญญาให้เข้าใจให้ได้ว่า แม้ "ผลดี" ที่เราทำได้เรามี ก็ยังเป็นตัวเป็นตน ยังจะหลงใหลยินดียึดถือจนเหนียวแน่น ไม่รู้จักละ ไม่รู้จักวาง ไม่รู้จักอนุโลม–ปฏิโลม หรือโอนอ่อนผ่อนตามให้เหมาะแก่กาละเทศะบ้างนั้น ก็ยังจะเกิดภัย เกิดทุกข์ ได้อีกแก่ตน ยังจะต้องฉลาดยิ่ง จริงใจยิ่ง เสียสละยิ่งหมดตัวหมดตนยิ่ง งามพร้อมยิ่ง จริงๆ ให้ได้เป็นที่สุด อย่างแท้ ๆ สุขุมลุ่มลึกจริง ๆ จึงจะเรียกว่าเป็น "อนาคามี" ที่สูงขึ้น ๆ ไปตามลำดับ ๆ อีก คือ ไม่ปักมั่นยึดไว้เฉพาะ ไม่เอาเราเป็นใหญ่ ไม่ยึดตัวยึดตนในความเป็น "ผู้เข้าถึง" ดังนี้ จึงจะเป็นการแน่ใจได้ว่า "หมดชาติ" *(แห่งจิต)* ไม่ต้องกลับมาเกิดอีก เพราะไม่มีเลยแม้ "ผู้เข้าถึง" (อน แปลว่า ไม่, อาคามี แปลว่า ผู้เข้าถึง)

นี่คือ "อนาคามิผลจิต" แท้ๆ คือ มีความเข้าถึงความถูกต้อง เข้าถึงความดี–ความจริงได้แท้ แต่จะต้องรู้ต้องเข้าใจต่อไปอีกว่า จะต้องไม่ยึดมั่นถือมั่นแม้ความถูกต้อง ความดี ความจริงที่ตนได้บรรลุแล้ว จะต้องมีแต่ "รู้ชัด" และ

22

เข้าใจในสภาวะธรรมอย่างนั้นๆ เท่านั้น จะต้องรู้ต่อไปและทำให้ได้อีกว่า มันมีแต่เพียง "ธาตุรู้" จริงๆ มันไม่มีตัวตนของใคร ต้องเห็นให้ได้แทงให้ออกว่า มันไม่มีคน ไม่มีสัตว์ ไม่มีตัวตน ไม่มีบุคคล ไม่มีเรา ไม่มีเขาที่ไหนเลย ไม่เป็นตัวเป็นตนอะไร มันมีแต่สภาพ "รู้" จริงๆ

พระอนาคามีแท้ ก็จะ "รู้" อย่างนี้จริงๆอีก ถ้าทั้ง "รู้" ทั้งทำได้จริงที่จิตของตน ก็จึงจะเป็นจิต "อรหันต์" อันเป็นที่สุด หรือจิตเป็นแล้ว ทำได้แล้วจริงทว่าเจ้าตัวไม่รู้ตัว ไม่เกิดปัญญารู้แจ้งในความได้ ความเป็นของตัวเอง ก็เรียกว่า ยังไม่ครบ "อุภโตภาควิมุติ" คือ ทั้งรู้ชัดใน "วิมุติ" ทั้งทำ "วิมุติ" นั้นได้ หรือทั้ง "ทำได้" แล้ว ก็ต้อง "รู้" ในความทำได้แท้ๆของตนจริงๆ เรียกว่า บรรลุวิมุติทั้ง ๒ สภาพ *(อุภโตภาควิมุติ = ปัญญาวิมุติ+เจโตวิมุติ)*

แต่นั่นแหละความจริง ! เรายังไม่ตาย ! คือ ขันธ์ทั้ง ๕ ยังไม่แตกสลายจากกัน หรือยังไม่สิ้นลมปราณเน่าเข้าโลง เมื่อเรา "เข้าถึง" ได้ถึงขั้น "อนาคามี" เช่นที่กล่าวแล้วนี้ มันก็คือ "เรา" นั่นแหละ เป็น "ผู้เข้าถึง" ยังคงสภาวะ "สมมุติ-สัจจะ" อยู่ในโลก *(จิตเรานั้นเป็น "ปรมัตถสัจจะ" แล้วจริง)* ทว่าเราก็ไม่ยึด ไม่หลง ไม่ยินดียินร้ายใดๆ แม้แต่การ "เข้าถึง" ของเรา ไม่หลงดี หลงเด่น หลงตัวหลงตนในตัวเราที่ "มีดี" ให้ได้ "กาย–ใจ" ที่ยังเป็นรูปเป็นร่าง พร้อมจิตปัญญาที่เรียกขานว่า "ตัวเรา" นั้น ก็เป็น "สมมุติสัจจะ" ส่วน "จิต" แท้ๆ จริงๆนั้น มันไม่มีใครเลย ไม่มีเรา ไม่มีเขา มันสูญเปล่าจากเราจากเขา เช่นนี้เรียกว่า "ปรมัตถสัจจะ" แท้ อันคือวิมุติสุดท้าย หรือ "นิพพาน" เป็นเนื้อหาสาระสูงสุดยอดจริงๆ

ดังนั้น "ปรมัตถสัจจะ" ส่วนที่เหลืออยู่คือ "จิต–เจตสิก–รูป" นั้น มันจึงเป็นเพียงโรงงานผลิต "ธาตุรู้" เป็น "ปัญญินทรีย์" ที่ยังคงทำงานอยู่ในโลกตามฐานะของ "จิต–เจตสิก–รูป" นั้น ที่เห็นเหมาะเห็นควรเป็นที่สุด ที่เราเรียกว่า "อรห + อัตต" คือ "อรหัตตผล" *(อรห แปลว่า เหมาะควร. อัตต แปลว่า อันนั้นตัวนั้น สิ่งนั้น เป็นตัวตนอันหนึ่งนั่นเอง ซึ่งมันก็เป็นวิบากหรือมีผลเหลืออยู่ในโลกนี้ เรียกว่า เป็น "ตัวตน" แต่มันไม่ใช่ของใคร)*

23

เหมือนรถยนตร์คันหนึ่ง เหมือนเครื่องจักรกลชั้นยอดเครื่องหนึ่งเท่านั้น ที่มันไม่ยึดตัวยึดตนของมันแต่อย่างใดเลย นอกจากให้ประโยชน์ให้แรงงานแก่โลก แก่ปวงชน แก่สังคม หว่าแรงงานของรถยนตร์ หรือเครื่องจักร ก็เป็นแค่แรงงานเชิงกล ขนาดเท่านั้นๆเอง ส่วนแรงงานที่เกิดจากพระอริยะ พระอรหันต์นี้ มันเป็นแรงงานเชิงกล ขั้นวิจิตรพิสดารมีค่ามีคุณแก่มนุษย์สูงสุดยอดสุด ที่เราเรียกว่า "**แรงปัญญา**" **หรือ** "**พลังปัญญา**" ซึ่งมันมีทั้ง "แรง" (กำลัง) มันมีทั้ง "ความรู้" (ปัญญา) หรือ "ปัญญาพละ" ขั้น "อริยปัญญา" คือ ฉลาดอย่างบริสุทธิ์อย่างสุจริตจริงๆ และเป็น "กำลัง" หรือเป็น "แรงผลิต" ที่เสียสละให้กับโลกอยู่จริงๆ (*เป็น "สัจจะ"*) "กายกับใจ" ที่ทำงานอยู่ของพระอรหันต์ (ที่ยังไม่ตายเน่า) ก็เป็น "สัจจะ" ส่วนที่ยังอนุโลมให้มันยังไม่ "สูญ" ไปจากโลกชั่วระยะหนึ่ง ดังนี้ จึงจะเป็นผู้หมด "เรา" เป็นที่สุด จึงจะดับ เป็นการ "ทำ" ขั้นปลายได้

ทำอย่างนี้ได้ เป็นที่สุดกับทุกๆอย่าง ทุกๆขณะใน "จิต" เรียกว่า "อรหัตตผล" ทุกตัว ทำได้มากที่สุด ก็ตัวก็เป็น "อรหันต์" (*อรห+อันต*) กันเท่านั้นๆ เรื่อยไปเป็นปลายสุด เป็นความสูงสุด ของผู้ทำได้ "ผล" แล้วนั้นๆ

ถ้าทำได้ตัวเดียวยังไม่เรียกว่า "พระอรหันต์เจ้า" เต็มภาคภูมิ เรียกว่า "อรหัตตผล" หนึ่งตัว

ถ้ายังมี "อรหัตตผล" ขั้นปลายสุดท้ายนี้ ไม่มากพอ ไม่ถึงขั้นเป็นผู้มี "อรหัตตคุณ" อยู่ในขอบเขต "สูงสม" กับความหมาย ว่า ผู้ "สุดยอด" (*อรห+อันต. อันต=ยอด,ที่สุด*) ก็ยังไม่ได้ชื่อ ว่า เป็น "อรหันตบุคคล" หรือ ตัวบุคคลผู้นั้นยังไม่ใช่ผู้มีคุณภาพ–คุณธรรม เทียบเท่าบุคคลที่เรียกว่า "พระอรหันต์เจ้า" นั่นเอง แม้จะมี "อรหัตตผลจิต" ขั้นสูงสุด แต่ยังไม่มีปริมาณ ชนรอบ หรือ เข้ารอบเทียบเทียมความเหมาะสม กับ พระอรหันต์เจ้า ที่เคยเป็นเคยมี

ก็จงสร้าง ความเป็น "อรหันต์" ให้แก่ตน ให้รู้จักหมด รู้จักจบกันให้มากที่สุดเถิด หมด "กามาสวะ" ในตน พ้น "ภวาสวะ" สิ้นในตนเกลี้ยงได้ ก็จะเป็นผู้ไม่ต้องเวียนกลับ เป็นอันจบกิจแห่งตนจริงๆ ได้เป็นผู้มีความรู้แจ้งจบ

เรียกว่า พ้น "อวิชชาสวะ" **มีปัญญาธิคุณ** **มีบริสุทธิคุณ** เป็นพุทธคุณ 2 ส่วนจริง

แต่มันก็ยังมี "อรห + อันต" หรือ ความสูงเป็นปลายต่อไปอีก คือ เรื่องประโยชน์ท่าน (ประโยชน์เพื่อผู้อื่น) อันยังมีอีกมากมายเป็น "อนันตัง" (คือ "อน+อันต") ซึ่งหมายความว่า ไม่มีที่สุด ไม่มีที่จบจริงๆ ณ ที่ไหนหรอกในโลก ! นอกจากความจบ หรือ "ที่สุด" แห่งตน เฉพาะตน เท่านั้น ที่จบลงได้จริง และมีจริง ดังนั้น จึงอย่ายึด แม้ความเป็นผู้มีความรู้ ผู้มีวิชชา หรือ อย่ายึดว่า ตัวเรานั้นมี "ที่สุด" หรือ "สูงสุด" แล้ว เลย อย่ายึดแม้ความเป็น "อรห+อันต" หรือ "อรหันต์" ของตนอยู่เลย จึงจะเรียกว่า ผู้มีประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน อันถึงพร้อมแท้จริง มี **กรุณาธิคุณ** อย่างแท้อีกส่วนหนึ่งในพุทธคุณแท้ๆ ทั้ง 3 เป็นสาวกแห่งพระสมณโคดมบรมศาสดาแน่ ๆ แท้ ๆ เพราะศิษย์ตถาคตที่แท้นั้นต้อง *เกื้อกูล***ตน** *เกื้อกูล***ท่าน** ให้เป็นประโยชน์ 2 ส่วนนี้เสมอไป จึงจะเป็นผู้เข้าถึง "อมตธรรม" หรือ แจ้งแทงทะลุ "อนันตัง" ได้ ผู้หมด "ตน" แล้ว จบกิจแห่งตน สิ้นตามแบบฉบับของพระสมณโคดมนั้น (*คือ ประโยชน์ตน*) เมื่อยังไม่ตายเน่าเข้าโลง ก็จะมีกิจเพื่อท่าน หรือ ประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อโลก (*อันเป็น "กรุณาธิคุณ"*) นั่นแล ที่จะทำอยู่อย่างยิ่ง จนกว่าจะตาย เป็น "ปรมัตถ์" (*เนื้อแท้ที่สูงสุด ทางรูปขันธ์*) ไปพร้อมกับความไม่มี "ตน" ไม่เห็นแก่ตัวจริงๆ (*อันเป็น "บริสุทธิคุณ" และ "ปัญญาธิคุณ" จริง ทางนามขันธ์ อันมีจริงเป็นจริงมาก่อนแล้ว*)

นี่คือ ความสุด ที่สูงสุดหมดเกลี้ยงสุด แต่ก็ยังมีความ "ไม่มีที่สุด" (อนันตัง) ที่ท่านพึงรู้ พึงแจ้งเป็นส่วนตนอยู่นั่นเอง หรือ แม้อย่างน้อยก็จะยังมี "ตน" อันต้องเห็นแก่ตัวอยู่อย่าง "สมมุติ" (*เนื้อหาที่คนทั่วไปเขาจะพึงรู้พึงเห็นเอาได้ ตามภูมิของเขา*) เท่านั้นโดยแท้ที่สุด *ซึ่งความสุจริตเกลี้ยงเกลา มันอยู่ที่พระอรหันต์เท่านั้น และเป็นแท้ด้วยจริงๆ* ผู้เป็น "อรหันต์" จริง จะทราบจริง เพราะท่าน "มีจริง"

ผู้บรรลุ "พุทธคุณ" **ที่ยังไม่เป็นไปอย่าง "สัมมา" แท้** ตามที่ได้แยกแยะออกมานี้ ก็คือ **ผู้ยังขาด "กรุณาธิคุณ" ผู้ไม่เกื้อกูลผู้อื่น** เพราะ "ไม่รู้แจ้ง" จนหมดความยึดมั่นใน "ตัวตน" อย่างละเอียด ดังที่อธิบายมาแต่ต้นแล้ว นั้นเขาสามารถทำได้แค่ประโยชน์ตน ทำจิตให้มี "วิมุติ" ให้มี "บริสุทธิคุณ" ได้

เป็นใหญ่ส่วนเดียว อาจจะทำได้จนบริสุทธิ์ หรือ พ้นจากกามคุณ ๕ และพ้นจากโลกามิส ๘ ได้หมดจริง **แต่ยังเหลือ "สุข"** ที่เสพย์ความเก่ง ยึดความดี หรือ เสพย์ความว่าง ความเฉย ความสงบใน "จิต" ของตน

จึงยังมีความหลงยึด "สุข" อัน**สุขุมยิ่ง**นั่นเอง เป็น "ตัวตน" (อัตตา หรือ อาตมัน) "กรุณาธิคุณ" จึงเกิดได้ยาก พุทธคุณ ๓ จึงมีไม่เต็มเต็ง

ถึงจะได้ชื่อว่า "ปัญญาธิคุณ" ที่มีบ้างก็มากแล้วล่ะ แต่ยังไม่บริบูรณ์ดั่งที่ได้แยกรายละเอียดมาให้พึงไว้นั้น คือ มี "บริสุทธิคุณ" (วิมุติ) มีมากพอ และ พอมี "ปัญญาธิคุณ" (ความรอบรู้แท้ ๆ) อยู่บ้าง แต่ "กรุณาธิคุณ" อันคือ การเกื้อกูลช่วยโลก ช่วยสังคม ช่วยผู้อื่น นั้น ไม่มี ในคนผู้นี้ *เพราะยังไม่รู้-ไม่เข้าใจ* ผู้บรรลุเช่นนี้นั้น แม้จะบรรลุให้สูงสุดจน จะต้องขอใช้คำเรียกว่า ถึง "พุทธะ" กันก็นิยมเรียกกันว่า "ปัจเจกพุทธะ" (ปัจเจก แปลว่า เฉพาะตัวผู้เดียว) ไม่ใช่ "สัมมาสัมพุทธะ" **ตรงทางแท้ ๆ อันประพฤติปฏิบัติตามแนวทาง (มรรค) ที่มีหลัก "สัมมาปฏิปทา" หรือ สัมมาอริยมรรค อันมีองค์ ๘ หรอก !** จริง ๆ ด้วย

เพราะเขายังเหลือเศษปลายสุดของ "ตัวตน" อยู่อย่างไม่รู้ตัว เนื่องจากไม่สามารถรู้แจ้ง "ตัวตน" *(ขาด "ปัญญาธิคุณ")* ในส่วนละเอียดสุขุมลึกซึ้งนั้น ๆ ผู้เป็น "ปัจเจกพุทธะ" อย่างนี้ จึงได้ชื่อว่า ยังเหลือ "ปรมาตมัน" (ปรม + อาตมัน. ปรม = ปลายสุด, ใหญ่ยิ่ง. อาตมัน = ตัวตน, ตน) และ "พุทธะ" แบบนี้ ก็มีได้ เป็นได้จริง ๆ แต่เขาจะแบ่งจะแยกพระอริยะ (สมณะ) ออกเป็น ๔ เหล่า **เหมือนอย่างผู้เรียนตรงแท้มาตามสาย "สัมมาสัมพุทธะ"** นั้น ไม่ได้ จริง ๆ มัน**สุขุมลึกซึ้งเกินที่** "พุทธะ" ชนิด "ปัจเจก" นี้ จะเข้าใจได้ หรือ รู้แจ้งในความลึกซ้อน

เรื่องของ "ปรมาตมัน" *(อัตตา)* แท้ๆ ที่เป็น "ปรมัตถสัจจะ" ก็ยังคือ จิต–เจตสิก – รูป – นิพพาน ที่อยู่ในกายยาววา หนาคืบ กว้างศอกนี้ อีกนั่นเองหนะแหละ **ผู้จะบรรลุธรรมด้วยทางสายเดียวอันเป็น "ทางเอก"** (เอกายน มรรค) ตามทางแห่ง "สัมมาสัมพุทธ" แล้ว *จะต้องไม่ไปหลงเพ้อ คิดอยู่ว่า "ปรมาตมัน" หรือ จิต–เจตสิก , หรือจิตวิญญาณ หรือวิญญาณสากล , วิญญาณอันยิ่งใหญ่ นั้น*

มันอยู่นอกตัวนอกตนของเรา หรือ สิงแทรก ซ่านแรกอยู่ ณ ฟากฟ้าไหนๆ ? เป็นอันขาด แท้จริงแก่นยิ่ง (ปรมัตถสัจจะ) นั้น ต้องจับ "ปรมาตมัน" ที่มันอยู่ในตัวของเราเอง นี่แหละ ให้ได้เป็นปัจจุบัน เป็น**กาย** เป็น**เวทนา** เป็น**จิต**ของตนจริงๆ

นี่คือ "**ธรรม**" อันชื่อว่า "พุทธธรรม" แท้ๆ ตรงๆ

อย่าไปมัวเรียนรู้อยู่นอกกาย อันยาววา หนาคืบ กว้างศอกนี้ ให้เสียเวลากันเลย นั่นมันยังไม่ใช่ "ปรมัตถสัจจะ" มันยังเป็นเพียง "สมมุติสัจจะ" เท่านั้นจริงๆ **ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายจะต้องจับ "ปรมัตถสัจจะ" ให้ถูกเนื้อถูกตัวแท้ ๆ** ให้ได้ มิฉะนั้นจะไม่ใช่ **สติปัฏฐาน** และจะไม่มีวันถึง ซึ่ง "โลกุตตระ" เป็นอันขาด

เราต้องรู้จัก "สมมุติสัจจะ" ให้ชัด แล้วจงเลิกยุ่ง วางเสียก่อน สำหรับผู้จะทำให้ตนหลุดพ้น อย่าไปเอามาเป็นอารมณ์ หรือยึดไว้ว่า เป็น "สัจจะ" (ความจริง) ยิ่งกว่า จิต–เจตสิก ในตัวเราเป็นอันขาด ถึงกระนั้นแม้แต่ "จิต" ของเราแท้ๆ ยังมี "ปรมัตถ์" ที่สูงสุดยิ่งกว่า "จิต" ไปอีก คือต้องทำให้มันเป็น "นิพพาน" กับ "ญาณทัสสนวิเสส" หรือ "วิมุติ" (รู้ยิ่ง) ให้ได้ เป็นขั้นปลายสุดให้ได้

ผู้รู้ รูป–นาม ของ "อนันตัง" แท้ได้ ดังได้อธิบายมาแล้วนั้น ก็ย่อมจะแจ้งใน "อนัตตา" จริงได้ทันที เพราะเป็นผู้หมดยึด หมดเกาะ ไม่มีตัวไม่มีตน (อน+อัตตา = อนัตตา อันแปลว่า ไม่มีตัวไม่มีตน) มีแต่ "รู้" อย่างไม่ยึด ไม่เกาะอะไร จึงมีแต่ "รู้" และ "ทำ" แต่สิ่งที่ดีที่สุด ไปตามเหตุตามปัจจัยโดยอนุโลม–ปฏิโลม ให้เหมาะสมแก่กาละเทศะนั้นๆ ด้วยปัญญาอันรู้เหมาะรู้ควรยิ่ง ไม่มีเชื้อของ "ความโลภ" และ "ความโกรธ" อันเกิดแต่ "ตน" เลยจริงๆ ไม่ว่าโลภและโกรธชนิดหยาบๆ ด้านๆ เห็นกันง่ายๆ รู้กันแจ้งๆ หรือแม้โลภและโกรธชนิดละเอียดแอบแฝงซับซ้อนซ่อนเงื่อนปิดปมอยู่ในรูปรอยใดๆ หรือย้อนรูปย้อนรอยเพื่อให้ได้มาซึ่ง ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข–กามคุณ และการเสพย์ใน "อัตตา" ขั้นละเอียดสุขุมลึกซ้อนอย่างไรๆ ก็ไม่มี

27

เพราะแม้แต่เรา "สุข" ก็ไม่ให้เราหลงเผลอเสพย์สุข (นอกจากรู้ทำ–รู้พัก อย่างสมดุลย์) เนื่องจากว่า ถ้าเสพย์ มันก็คือ "เรา" นั่นแหละกำลังยึด กำลังเป็น "ตน" หากหลงสุขมาก เลยเถิด ก็จะก่อ "ตน" โตยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงจะต้องศึกษา **ความรู้ "พัก" – ความรู้ "เพียร"** ถ้าได้พักพอหายเหนื่อย ก็เป็นอันคลายทุกข์พ้นทุกข์ได้ (พ้นกายิกทุกข์) แล้วก็จะ "ยังตน" หรือ "ทำตน" ให้เป็นประโยชน์แก่โลก แก่สังคมแก่ผู้อื่นต่อไป

เป็นเรื่อง "ไม่มีที่สุด" (**อนันตัง**) อยู่นั่นเอง

เพราะสิ่งที่เรียกว่า "ที่สุด" เป็นที่ที่ถึงไม่ได้ด้วย ไม่อาจรู้ด้วย ไม่อาจเห็นได้ด้วย ยิ่งจะให้ถึง ให้รู้ ให้เห็น ด้วย "การไป" (คมเนนะ) ก็ในเมื่อมีการเป็นไป ดำเนินไปอยู่แล้ว จะเรียกว่า **"สุด" ใน "ไป"** กันได้อย่างไร ?! (ตามพระพุทธพจน์ ใน "โรหิตตัสส์สูตร" ปฐมปัณณาสก์ จตุก. อัง. ข้อ 46)

เช่นนี้แหละ จึงเรียกว่า "อรหันต์" แท้ ซึ่งเป็นผู้มีแต่ "ธาตุรู้" (**วิญญาณัง**) อันไม่ใช่จะรู้จะเห็นกันได้ง่ายๆ (อนิทัสสนัง) และ แต่เมื่อได้รู้–ได้เห็นแล้วมันโล่งมันทะลุอย่างไม่มีที่กั้น–ไม่มีที่สุด (**อนันตัง**) แล้วมันก็จะสว่างไสวสะสมอธิปัญญาหรือสะสมธาตุรู้ที่ยิ่งๆ ขึ้นทั้งหลายทั้งปวง ต่อ–ต่อ–ต่อ ไปเอง (สัพพโต ปภังฺ) เรียกคนเช่นนี้ว่า "พระโพธิสัตว์แท้ๆ" ซึ่งเป็นผู้มีคุณประโยชน์ต่อโลกมาก

ผู้แจ้งใน "อนันตัง" หรือ "ความไม่มีที่สุด" ดังนี้ จึงคือ อรหันต์ แท้ เพราะ "ไม่เห็นแก่ตัว" จริงๆ ไม่มีตัวจริงๆ ไม่ยึดแม้แต่ "อรหันต์" (ของตัว) นั่นเอง ซึ่งทาง "มหายาน" เขาใช้คำพูดว่า *พระโพธิสัตว์นั้น ไม่เอาความเป็น "อร-หันต์"* ก็คือไม่ยึด "อรหันต์" นั่นเอง อันก็ถูกที่สุดแล้ว แต่ไม่ได้หมายความว่า *พระโพธิสัตว์ คือ ผู้ยังไม่มี "โพธิ" หรือ ยังไม่มี "ปัญญาตรัสรู้ความเป็นอรหันต์"* "โพธิสัตว์" คือ ผู้ที่มี "โพธิ" และ "โพธิ" ก็คือ "ปัญญาตรัสรู้" และตรัสรู้ก็คือ "รู้ในอรหัตตผล" หรือรู้ใน สัมมาญาณ–สัมมาวิมุติ รู้อื่นหมื่นแสนนั้นไม่ใช่ !

ในวงการธรรมะเดี๋ยวนี้หลงเลอะเทอะกัน จนไปตู่เอาว่า "โพธิสัตว์" คือ นักก่อสร้างวัตถุ ก็มี นักเสียสละอะไรนิดอะไรหน่อย ก็ไปนับเนื่องมาเป็น

28

"โพธิสัตว์" ก็เยอะแยะบานเบิก ทั้งเลยเถิดไปถึงว่า "โพธิสัตว์" คือ "ปุถุชน" ก็มี อันเป็นไปไม่ได้เลย ! *เพราะคำว่า โพธิสัตว์ กับ ปุถุชน มันก็ขัดกันเองอยู่แล้ว*

"โพธิสัตว์" คือ สัตว์โลกที่มี "โพธิ" คือ จิต–เจตสิกที่เป็น "ปัญญาตรัสรู้" (ไม่ใช่ปัญญาธรรมดาๆ เสียด้วย) คือ พระอริยะ คือ พระอรหันต์ ที่ไม่ยึดแม้ "อรหันต์" นั่นทีเดียว เป็นผู้ไม่ยึดตัวไม่ยึดตนได้อย่างเยี่ยมยอดสุด แม้แต่ "ความเป็นอรหันต์" ของตนแท้ๆ ก็ไม่หลงยึดให้หยุดอยู่แค่นั้น ยังเป็นผู้ทำ "ธาตุรู้" ให้เป็นที่ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก ๆ ๆ ๆ (*เป็นสัตว์ที่จะได้รับ โพธิญาณเพิ่มไปเรื่อยๆ จริงๆ ตามจริง*) **ไม่หลง "ที่สุด" จริงๆ แต่ก็รู้ "ที่สุด" แล้ว ในเฉพาะส่วนเฉพาะตนจริงๆ ตัวเองรู้ "ความสุด" และทำ "ความเป็นที่สุด" ให้แก่ตนได้อยู่เสมอๆ** จึงคือผู้มี "สันต" (ส+อันต. ส=ประกอบพร้อม. อันต=ที่สุด) ที่แท้จริง ดังนี้เอง หรือ "อรห+อันต" (อรหันต์) ก็คือ ผู้ไม่แปลก ไม่ลึกลับอะไรแล้วกับ "ความเป็นที่สุด"

ฉะนี้แล คือ ผู้บรรลุแล้วถ้วนทั่ว **เป็นผู้ปฏิบัติธรรมด้วยทางสายเดียว อันเป็น "ทางเอก" ของพระสมณโคดม ถูกตัวถูกตน จึงหมดตัวหมดตน แท้จริง ได้เกลี้ยงเกลาสนิทยิ่ง**

สรุปแล้ว ง่ายๆ สั้นๆ **โสดาบัน** นั้นคือ "รู้ทางจะทำตนให้สูงแท้" (จิตแท้รู้) **สกทาคามี** นั้นคือ "ทำให้สูง" (จิตทำ จิตเกิดงาน) **อนาคามี** นั้นคือ "ยึดความสูงอยู่" (จิตยึดความสูง) **อรหันต์** คือ "ปล่อยวางความสูงสุด" นั้น กลับมาเป็นผู้ "รู้ทางจะทำให้สูง" ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก (*โสดาบัน* = อันรู้สูง-ทำสูงขึ้นไปอีก)

ผู้มีปัญญาสามารถทำความเข้าใจในคำอธิบายนี้ได้ ไข "สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน" (ปริวัฏฏ์ ๓) ทั้งหลายออกว่า "อรหันต์" หรือ "อรหัตตผล" ที่อยู่ในพระโสดาบันนั้น คืออย่างไร ? อยู่ใน พระสกทาคามีนั้น คืออย่างไร ? อยู่ในพระอนาคามีนั้น คืออย่างไร ? และแม้ที่สุดใน พระอรหันต์เอง กลับไม่เอา "อรหันต์" แต่ตนกลายไปเป็น "พระโสดาบัน" นั้น คืออย่างไร ?

ก็เป็นอันรู้จบแท้ๆ เป็น "อมตธรรม" คือ ธรรมอันไม่มีหมด ไม่มีจบ

ไม่มีสิ้น จะนับว่า "สุดสิ้น" กันอีกที ก็ต่อเมื่อปฏิญญาณตนว่า เป็น "อรหันต-สัมมาสัมพุทธเจ้า" โน่นแล ส่วนความเป็น **"อรหันต์" ธรรมดาๆ นั้น มีอยู่เสมอๆ** นี้คือ "พระโพธิสัตว์" ที่แท้จริง (นิยตโพธิสัตว์)

ดังนั้นการที่ "พระอรหันต์" กลับไปเป็น "พระโสดาบัน" อีกนั้น จึงมีชื่อเรียก "พระโสดาบัน" ชนิดนี้ว่า **"อนิวัตตโสดาบัน"** คือ พระโสดาบัน ที่ไม่มีวันเวียนกลับไปสู่ที่ต่ำใดๆ ได้อีก อย่างเด็ดขาด แม้เพียงชาติเดียว หรือ พระโสดา-บัน ที่จะไม่มี "จิตเกิดยึดภพยึดชาติ" อีกเลย แม้แต่ดวงจิตเดียว ต่างกับพระโสดาบันธรรมดาๆ โดยมีชั้น มีรอบ มีสภาวะ ที่ต่างกัน ผู้เห็นได้ จะรู้ชัด เพราะจิตโสดาบันธรรมดายังเวียนกลับไปยึดใหม่ ไปซ้ำแซะเกิดอีกใหม่อยู่

ยิ่งถ้าเป็นพระโสดาบันที่หลงระเริงกับ "ภูมิ" แค่โสดาบัน ยึดมั่นเป็น "ปทปรมะ" อยู่ที่ภพนั้น ภูมินั้น ไม่เพิ่มภูมิให้แก่ตนอีกเลย ก็มีชื่อเรียก พระโสดาบันชนิดนี้ว่า **"วัฏฏภิรตโสดาบัน"** คือ พระโสดาบัน ที่หลงระเริงยินดีอิ่มเอมเสพย์อยู่แต่ใน "ภูมิ" ที่ตนได้นั้น "ภพ" แค่ที่ตนถึงนั้นเท่านั้น ไม่เคร่งขึ้น ไม่เพียรเพิ่มขึ้น จึงวนอยู่แต่ใน "วัฏฏะ" แค่นั้นๆ เอง เป็น "ปทปรมะ" อยู่อย่างน่าเสียดาย แม้ "ได้รู้ทางจะทำตนให้สูง" แล้ว แท้ๆ แต่ไม่ยัก "ทำให้สูง" ไม่ "ทำ" ให้ "เกิดผล" *(ไม่เปลี่ยน "ชาติ")* ให้มี "ผลบรรลุ" ให้สำเร็จหลุดพ้นลงให้ได้ นั่นคือไม่มี "ชาติ" *(ปฏิสนธิจิต)* ใดๆ บรรลุใหม่เลย หรือไม่มี "ปฏิสนธิจิต" (ชาติ) ที่เกิดเป็น "ผลเพิ่ม" ขึ้นเลยในผู้นั้น ไม่มีความเป็น "อริยชาติ" ที่สูงขึ้น เพิ่มภูมิ ขึ้นในจิตวิญญาณของผู้นั้นๆ นั่นเอง เรียกว่า "ฐิติบุคคล" คือ ผู้ที่หากตนจะไม่มี "เสื่อม" หรือ แม้ตนจะไม่ "ทรุดต่ำ" ลงกว่าเก่า ก็เป็นความจริงของผู้นั้นๆ แต่ก็เป็นได้แค่ผู้ "ทรงอยู่" หรือ ผู้ "หยุดอยู่" ที่เก่าเท่าเก่า ไม่มี "จิต" เจริญตัวใหม่ ผลิเพิ่มขึ้นอีกเลย จึงเรียกได้ว่าผู้ "ปทปรมะ" ลักษณะเช่นนี้ พระพุทธเจ้า ไม่สรร-เสริญเลย ดั่งมีพระพุทธพจน์ทรงยืนยันไว้ชัดแจ้งใน "ฐิติสูตร" อังคุต. ทสก. ข้อ ๕๓

จึงขอให้ระวังความเป็น "ปทปรมะ" กันดีๆ เถิด ไม่ว่าจะเป็นผู้อยู่ใน "ภูมิ" ระดับต่ำ ระดับสูงปานใด ก็ตาม แล้วท่านจะได้ชื่อว่า "ผู้เจริญ" จริง (วุฑฒิ) แต่ทิศเดียวแน่ๆ เป็นทางเดียวแท้ คือ **"ทางเอก"**.